

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Anna Dasler

Cookiens rättsliga ställning

- enligt personuppgiftslagen, dataskyddsdirektivet samt internationella och frivilliga regleringar

Examensarbete
20 poäng

Handledare: Professor Hans-Heinrich Vogel

Ämnesområde: IT-rätt

HT 2000

Innehåll

SAMMANFATTNING.....	4
FÖRORD.....	5
FÖRKORTNINGAR.....	6
ORDLISTA	7
1 INLEDNING.....	9
1.1 BAKGRUND	9
1.2 SYFTE OCH AVGRÄNSNING	9
1.3 METOD OCH MATERIAL	10
1.4 DISPOSITION.....	11
2 INTERNET OCH TEJNIKEN	12
2.1 HISTORIK.....	12
2.2 COOKIEFILER.....	12
2.2.1 Vad är en cookie?	12
2.2.2 Cookiens funktioner.....	14
2.2.2.1 Effektivisering	14
2.2.2.2 Shoppingsiter.....	14
2.2.2.3 Användarbeteende och statistik	15
2.2.2.4 Personalisering av webbsidor	15
2.2.3 Möjligheter att undvika cookies och dess säkerhets aspekter.....	15
3 DEN RÄTTSLIGA REGLERINGEN	17
3.1 EG-RÄTT.....	17
3.1.1 Dataskyddsdirektivet.....	17
3.1.2 EU:s arbetsgrupp för dataskydd.....	18
3.1.3 Tolkning av direktiv	18
3.2 SVENSK RÄTT	19
3.2.1 Personuppgiftslagen	19
3.2.2 Problem vid tolkning och tillämpning	20
3.3 INTERNATIONELLA OCH FRIVILLIGA REGLERINGAR.....	20
3.3.1 Dataskyddskonventionen	20
3.3.2 Förenta nationernas riktlinjer	21
3.3.3 Internationella handelskammaren (ICC)	21
3.3.4 Safe harbour - principerna	22
3.3.5 Etikmärkning och privacy policies	22
3.3.6 Svenska IT - Företagens Organisation (IT-Företagen).....	23
4 PERSONLIG INTEGRITET	24
4.1 PERSONLIG INTEGRITET	24
4.2 HOTET MOT DEN PERSONLIGA INTEGRITETEN PÅ INTERNET.....	25
5 COOKIENS RÄTTSLIGA STÄLLNING.....	27
5.1 PERSONUPPGIFTSLAGEN	27
5.1.1 Vad är en personuppgift?	27
5.1.2 Är cookien en personuppgift?	28
5.1.3 Känsliga personuppgifter	29
5.1.4 Cookies och känsliga personuppgifter.....	29
5.1.5 Behandling.....	30
5.1.6 Cookies och behandling.....	30

5.1.7	<i>Behandling av privat natur</i>	30
5.1.8	<i>Cookies och privat behandling</i>	31
5.1.9	<i>Grundläggande krav på behandling av personuppgifter</i>	31
5.1.10	<i>Cookies och grundläggande krav på behandling</i>	33
5.1.11	<i>Tillåten behandling</i>	34
5.1.12	<i>Samtycke</i>	34
5.1.13	<i>Cookies och samtycke</i>	35
5.1.14	<i>Situationer när samtycke inte krävs</i>	36
5.1.15	<i>Avtal</i>	36
5.1.16	<i>Cookies och avtal</i>	36
5.1.17	<i>Intresseavvägning</i>	37
5.1.18	<i>Cookies och intresseavvägning</i>	37
5.1.19	<i>Informationskravet</i>	38
5.1.20	<i>Cookies och informationskravet</i>	39
5.1.21	<i>Den personuppgiftsansvarige</i>	39
5.1.22	<i>Cookies och den personuppgiftsansvarige</i>	40
5.1.23	<i>Anmälningssplikt</i>	40
5.1.24	<i>Cookies och anmälningssplikt</i>	40
5.1.25	<i>Skadeståndsskyldighet och straff</i>	41
5.1.26	<i>Cookies, skadestånd och straff</i>	41
5.1.27	<i>Överföring av personuppgifter till länder utanför EU/EES</i>	42
5.1.28	<i>Cookies och överföring av personuppgifter till länder utanför EU/EES</i>	43
5.1.29	<i>Territoriell tillämplighet</i>	43
5.1.30	<i>Cookies och territoriell tillämplighet</i>	44
5.2	DATASKYDDSDIREKTIVET OCH COOKIES	44
5.3	FRAMTIDA ASPEKTER	45
6	SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	46
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	50

Sammanfattning

Internet består av två delar. Den ena delen har en dator någonstans i världen, en s.k. server, som har World Wide Web-sidor upplagda. Den andra delen är webbläsarprogrammet som användaren nyttjar för att komma åt information på olika World Wide Web-servrar. En besökare märks elektroniskt med hjälp av en cookiefil vid ett besök på en webbsida. Syftet är att hjälpa webbservern att förstå vilken webbläsare som den kommunicerar med. Cookiefiler består av två slag. Det finns både tillfälliga och stationära cookiefiler. Stationära cookiefiler kan lagra bl.a. tidigare besökta sidor och registreringsuppgifter. Även mer personlig information kan lagras, men då krävs att användaren själv lämnat ut uppgifterna. Cookiefiler kan användas till bl.a. att effektivisera, bygga kundprofiler och ta fram statistik.

Dataskyddsdirektivet antogs år 1995 och har till syfte att underlätta flödet av personuppgifter mellan medlemsstaterna samt att skydda den personliga integriteten. Direktivet är utformat efter en hanteringsmodell, vilket innebär att en behandling är förbjuden om inte vissa kriterier är uppfyllda. Direktivet skall ge personuppgifter ett ekvivalent skydd i hela Europa. De svenska förarbetena som vanligtvis ger vägledning minskar i betydelse eftersom lagen har ett europeiskt ursprung. Det finns ett antal internationella och frivilliga regleringar när det gäller dataskydd. Någon enhetlig definition vad gäller personlig integritet eller kränkning av denna finns inte. Det går att urskilja två huvudområden, som kan sägas vara fysisk och ideell integritet. På Internet består hotet mot den personliga integriteten bl.a. av att personlig information kan komma i händerna på oseriösa människor. Det kan även innebära att människor genom detaljerade profiler får sina liv kartlagda. Risken för integritetskränkning är liten vid användningen av cookiefiler om man ser till informationsmängden, innehållet och formen.

Genom att det i vissa situationer går att sammanlänka en användare med dennes cookiefil med hjälp av uppgifter från Internetleverantören blir cookiefilens innehåll en indirekt personuppgift, genom bakvägsidentifikation. I dag är det vanligt med direktuppkoppling och de som använder sig av cookietekniken bör utgå ifrån att cookiefiler är personuppgifter. Det innebär att personuppgiftslagens regler är tillämpliga på dem som tillhanda håller webbplatser med cookieteknik. Det finns ett antal grundläggande regler för att behandling skall vara tillåten. Det krävs även ett informerat samtycke av den som registreras. Undantag från samtyckeskravet kan göras om det är angivet i lag. Argument för att vissa av dessa undantag är tillämpliga vid cookieteknik kan framföras. Eftersom innehållet i cookiesfiler i vissa fall är personuppgifter skall behandling anmälas till Datainspektionen eller att den personuppgiftsansvarige utser ett personuppgiftsombud. Att behandla personuppgifter i strid med personuppgiftslagen kan leda till straff eller skadestånd.

Förord

Denna uppsats har varit en utmaning för mig. Att lägga upp och genomföra ett arbete som skall omfatta 20 poäng examensarbete i juridik har krävt en stor arbetsinsats. Nu när uppsatsen är klar är jag glad åt mitt ämnesval eftersom det varit fantastiskt intressant och stimulerande samt varit mycket lärorikt.

Jag skulle vilja rikta några särskilda tack till dem som har hjälpt mig i mitt arbete med uppsatsen. Ett speciellt tack till Lars Unger på företaget Esensus i Stockholm, som med intresse och entusiasm har diskuterat ämnesval, inriktning och kommit med värdefulla synpunkter. Ett tack också till min handledare professor Hans-Heinrich Vogel som gett mig viktiga synpunkter på arbetets utformning och innehåll.

Ett tack även till Markus Segelberg och jur.stud. Maria Ericsson som har korrekturläst min uppsats.

December 2000

Anna Dasler

Förkortningar

ARPANET	Advanced Research Projects Agency
CERN	Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire
Dir.	Direktiv
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG-domstolen	Europeiska gemenskapernas domstol
EU	Europeiska unionen
HTTP	HyperText Transfer Protocol
HTML	HyperText Markup Language
ICC	Internationella handelskammaren
Kommissionen	Europeiska gemenskapernas kommission
Prop.	Proposition
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SOU	Statens offentliga utredningar
TCP/IP	Transmission Control Protocol/Internet
WWW	World Wide Web

Ordlista

- ARPANET: Föregångaren till dagens Internet. Utvecklades av den amerikanska militären under ledning av ARPA (Advanced Research Projects Agency).
- Banner-reklam: Beteckning på reklam som visas på webbplatser. Detta är köpt annonsplats på någon annans webbplats. Det är vanligtvis särskilda bolag som administrerar reklamen. Reklamrutan hämtas från reklambolaget via en länk.
- Cookie: Används på World Wide Web för att identifiera olika besökare på en webbplats. Om man flera gånger vid olika tillfällen besöker en viss webbserver eller webbplats, medför cookiefilen att webbservern kan känna till att man tidigare har varit där och den kan även veta vad man gjort vid de tidigare besöken.
- HTML: Den vanligaste standarden för att skapa dokument på Internet. HTML är ett sidbeskrivningsspråk eller markeringsspråk som ligger nära naturliga språk. På ett enkelt sätt tillåter detta användare att skapa länkar mellan olika dokument eller sidor. Sidorna kan innehålla både bilder och text.
- HTTP: Det standard protokoll som används på Internet. Det flesta webbadresser börjar därför på http://.
- IP-adress: En numerisk adress som utgör en dators unika adress på Internet. De flesta datorer som är kopplade till Internet har domännamn som är lättare att komma ihåg.

<u>Protokoll:</u>	En uppsättning regler eller standard som styr hur datorer skall kommunicera med varandra.
<u>Server:</u>	Dator och/eller programvara som sköter t.ex. en informationstjänst, hanterar e-posttrafiken, eller som lagrar filer som många användare har tillgång till.
<u>TCP/IP:</u>	Den protokollsvit som Internet bygger på.
<u>WWW:</u>	Ett världsomspännande informationssystem på Internet. Sidorna skrivs i språket HTML. WWW är hypertextbaserat, d.v.s. att man kan navigera mellan olika hemsidor genom att klicka på länkar.
<u>Webbläsare:</u>	Är ett datorprogram som tolkar html-kod d.v.s. de kan läsa webbsidor.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Användningen av Internet ökar i Sverige. Under november månad år 2000 var antalet svenska surfare som någon gång under månaden använt Internet över fyra miljoner. Det är 57 % av landets befolkning mellan 12 och 79 år¹. Det finns oerhört många fördelar med Internet och möjligheterna med Internet är nästan obegränsade. Man kan köpa en mängd olika varor och tjänster. Internets globala form gör att det finns stora mängder av information på många olika språk. På ett ögonblick kan vi skicka ett brev till andra sidan jordklotet till en mycket låg kostnad. Möjligheterna till kommunikation och utveckling är nästintill oändliga. Men det finns inte bara fördelar. Trots att vistelsen på nätet känns anonym för användaren lämnar denne elektroniska spår efter sig på Internet. En del av dessa spår utgörs av cookiefiler. Det är dessa cookiefiler i förhållande till juridik som denna uppsats skall handla om.

Det finns i IT-rätten en inre problematik som bland annat innebär att den omfattar nästan all juridik, men trots detta måste avgränsas. IT-rätten måste kunna normera och styra tekniken, men den skall helst vara teknikoberoende. De juridiska lösningarna skall vara enkla i både tillämpning och förståelse samtidigt som detta kräver en hög teknisk och juridisk kompetens. Trots att det är svårt att förutse utvecklingen, kräver IT-rätten förutseende. Den skall bygga på gällande rätt och traditioner, samtidigt som det finns önskemål om en ny juridik. IT-rätten måste ta hänsyn till de globala förhållanden och förutsättningar som finns och samtidigt lösa lokala och nationella problem. Lagarna skall vara noga genomtänkta och hållbara samtidigt som de skall utformas snabbt då det inom högteknologi sker snabba förändringar och nya tekniska lösningar hela tiden förändrar förutsättningarna.²

1.2 Syfte och avgränsning

Inom ramen för mitt examensarbete har jag velat knyta an till den specialkurs i Kommersiell IT-rätt som jag har studerat. Min önskan har varit att skriva om ett ämne som knyter an till den reella verkligheten utanför universitets dörrar. Mitt syfte var att studera en teknisk funktion på Internet, i detta fall en s.k. cookie och analysera dess rättsliga status i den svenska rätten. Analysen kommer främst att ske utifrån den svenska personuppgiftslagen, men jag kommer även dra paralleller med EG-rätten,

---

¹ <http://se.mmxiurope.com/press/releases/20001212.jsp> 2000-12-12.

² Seipel, Peter, *En strategi för datarätten – IT:s juridik*, IRI PM 1995:13. Finns att hämta på: www.itkommissionen.se/observ/rapport/strategi.htm 00-10-16.

internationella regler, frivilliga överenskommelser samt personlig integritet. Ämnet är intressant ur flera synvinklar. Frågor som uppkommer är bl.a. om cookiefiler kan anses vara personuppgifter eller inte. Andra infallsvinklar som är intressanta är hur cookietekniken på Internet fungerar och om denna teknik utgör ett hot mot den personliga integriteten. Ytterligare en aspekt är på vilket sätt cookietekniken måste anpassas för att vara förenlig personuppgiftslagen.

Det har inte varit min ambition att redogöra för lagstiftning och direktiv uttömmande, utan jag har tagit upp de rättsregler som är aktuella i förhållande till cookietekniken. Andra aspekter som har uteslutits är förekomsten av cookiefiler i myndigheters datoriserade datasystem.³ Här ingår frågor som t.ex. om en cookiefil kan vara en allmän handling samt om dess förhållande till tryckfriheten. En annan aspekt som har uteslutits p.g.a. platsbrist är det komparativa perspektivet. Det kan innebära att man jämför hur de olika EU/EES-länderna har valt att hantera cookietekniken och inkorporeringen av dataskyddsdirektivet. Då personuppgiftslagen börjar gälla i sin helhet hösten 2001 har jag valt att inte behandla den gamla datalagen. Jämförelse ur marknadsföringssynpunkt har utelämnats på grund av att ett sådant arbete tidigare skrivits vid Lunds universitet.

1.3 Metod och material

Till en stor del har jag använt mig av en juridisk metod som utgår från de juridiska källorna som offentliga utredningar, propositioner, lagtext, praxis och doktrin. Det är sparsamt skrivet om de rättsliga aspekterna vad gäller cookietekniken och den praxis som finns avseende cookiefiler gäller inte den aspekten som detta arbete utgår ifrån. Däremot finns det mycket skrivet om cookiefiler. Jag har gjort sökningar på Internet. Genom att söka på ord som personlig integritet, cookies, elektroniska spår och personuppgiftslagen har jag hittat en mängd information. En del av materialet har använts i uppsatsen medan annan information har använts till förståelse och kunskap om problematiken. Många av källorna skriver ungefär samma sak och jag har i dessa fall försökt göra en bedömning av vilken källa som kan tänkas vara mest tillförlitlig. Internet har även använts för att söka via webbsidor som är anpassade speciellt för IT-rätt⁴. Det är här även värt att påpeka svårigheten i att avgöra källornas tillförlitlighet vad gäller deras publicering på Internet. Jag har hämtat ledning ifrån Svenska datatermgruppens webbsida när jag har använt vissa datatermer.⁵

---

³ För detta perspektiv hänvisas till artikel av Gustaf Johnssén, "Rättsliga aspekter på förekomsten av s.k. cookies i myndigheters datoriserade informationssystem". *Juridisk tidskrift vid Stockholms universitet*, 2000-2001, nr 1, s. 63 -77.

⁴ Se Martin Cullbergs webbsida för IT-rätt: <http://hammer.prohosting.com/~cullberg/>

⁵ Se Svenska datatermgruppens webbsida: <http://www.nada.kth.se/dataterm/>

1.4 Disposition

Uppsatsen består av sex kapitel. Det inledande kapitlet beskriver syfte avgränsning, metod och material. Det andra kapitlet behandlar Internet och cookietekniken. En historisk översyn ges vartefter cookiefilernas innehåll och funktion avhandlas. Därefter beskrivs hur cookiefiler kan undvikas och dess säkerhetsaspekter. I kapitel tre behandlas den rättsliga regleringen. Här tas reglerna inom EG-rätten, den svenska personuppgiftslagen samt internationella och frivilliga regleringar upp. I kapitel fyra behandlas den personliga integriteten och kränkning av denna samt hotet mot den personliga integriteten på Internet. Under avsnitt fem analyseras cookiefilen i jämförelse med personuppgiftslagen och dataskyddsdirektivet. Sist i avsnitt fem ges framtida aspekter på området. I kapitel sex ges författarens sammanfattande slutsatser.

2 Internet och tekniken

I detta avsnitt tar jag kortfattat upp Internets historia. Vidare behandlas cookiefilen, dess innehåll och funktion. Därefter beskrivs hur cookiefilen kan undvikas och dess säkerhetsaspekter.

2.1 Historik

Rötterna till Internet går långt tillbaka i tiden. Det vi idag tänker på är en företeelse som skapades redan under 1960 – talet. Då bildades ett projekt i USA som gick ut på idén att knyta ihop datorer med varandra och på “packetingswitching“ som byggde på att informationsflödet delades upp i olika “paket“ och därför inte behövde transporteras i en ström. På detta sätt ville man undvika störningar och avbrott i radio- och telefontrafiken. År 1983 lanserades TCP/IP⁶ som ARPANET⁷s officiella protokoll. Detta protokoll är öppet och innebär att alla världens nät kan koppla in sig oavsett intern struktur. Vilken dator eller vilket nät som helst kan koppla upp sig under förutsättning att de kan hantera protokollet. Genom detta protokoll lade man grunden till ett närmast obegränsat växande av Internet.⁸ För dagens Internet är den absolut viktigaste enskilda uppfinningen World Wide Web. Denna uppfinning togs fram inom CERN⁹ under åren 1989 - 1992. CERN skapade ett transportprotokoll, HTTP¹⁰ och ett nytt sidbeskrivnings språk, HTML¹¹. Forskarna inom CERN skapade även hypertextlänkar för att kunna göra det möjligt att förflytta sig mellan dokument och datorer på ett enkelt sätt.¹²

2.2 Cookiefiler

2.2.1 Vad är en cookie?

En cookie är en liten textfil som webbservern skickar till användarens dator. Den används av webbservern för att kunna identifiera en Internetanvändare. Cookiefilen har till syfte att hjälpa webbservern att förstå vilken webbläsare

---

⁶ Transmission Control Protocol/Internet Protocol.

⁷ Föregångaren till dagens Internet. Utvecklades av den amerikanska militären under ledning av ARPA (Advanced Research Projects Agency).

⁸ Carlén-Wendels, Thomas, *Nätjuridik - lag och rätt på Internet*, s. 29-31. Häger, B, Strömblad, A, *INTERNET – en handbok för journalister och andra fakta-sökare*, s. 19-20.

⁹ Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire

¹⁰ HyperText Transfer Protocol.

¹¹ HyperText Markup Language.

¹² Carlén-Wendels, Thomas, *Nätjuridik - lag och rätt på Internet*, s. 31

som den kommunicerar med.¹³ Den kan uppge för webbservern om användaren varit där förut och kan skicka med information som exempelvis användarnummer, för att sedan kunna läsas av när användaren åter besöker webbplatsen.¹⁴ I samband med att användardatorn via Internet får kontakt med en webbsida som lagras på en serverdator, kan cookiefilen översändas. Det går till på det sättet att när datorn skickar den efterfrågade informationen skickar den samtidigt med cookiefilen. När en förfrågan skickas från en webbläsare till en server inkluderas datorns IP-adress¹⁵, vilken typ av webbläsare som datorn har samt en uppgift om datorns operativsystem. Denna information kan sparas i serverns loggfil. Informationen som cookiefilen innehåller är knuten till den hemsida som uppsökts.¹⁶ En del cookiefiler finns kvar tills användaren stänger av sin webbläsare för att sedan förstöras, s.k. tillfälliga cookiefiler. En annan typ av cookiefiler är stationära och sparas på hårddisken till dess att datumet har löpt ut.¹⁷ Utgångsdatumet används av webbläsaren för att avgöra när cookiefilen skall tas bort från den interna listan. Så länge som utgångsdatumet inte har trätt i kraft kommer cookiefilen att skickas till den eller de servrar som angivits i cookiefilen varje gång som en webbsida hemmahörande på denna server besöks.¹⁸

Servern kan separera individuella uppgifter om olika besökare genom att cookietekniken används.¹⁹ En cookiefil innehåller en teckensträng som består av siffror och text. Ett exempel på innehållet i en cookiefil hämtad från författarens dator: TV GUID=1117407302000%2D06%2D11+15%3A11%3A22 www3.aftonbladet.se/ 0 2979442688 29422072 1571404896 29348774. För en användare går det att läsa ut domännamnet på den server som satte dit cookiefilen. Även namnet på cookiefilen går att läsa ut. De övriga siffrorna och bokstäverna är cookiedata och det är den informationen som t.ex. kan innehålla lösenord eller e-postadress. Innehållet i cookiefilen kan vara krypterat. En cookiefil kan bara användas av den som skapat den. Vissa webbsidor har användarens preferenser i en cookiefil, andra använder ID-nummer eller kodade lösenord.²⁰ Uppgifter som cookiefilen kan innehålla är när en särskild sida besöktes senast för att kunna presentera nyheter på hemsidan som besökaren inte tidigare läst. Personlig information som lagras i cookiefilen kan endast lagras där om användaren själv lämnat ut informationen.²¹

---

¹³ Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, 1998, s. 30.

¹⁴ www.ciac.org/ciac/bulletins/i-034.shtml 00-06-18.

¹⁵ En numerisk adress som gör varje dator unik på Internet.

¹⁶ Carlén-Wendels, Thomas, *Nätjuridik - lag och rätt på Internet*, s.81.

¹⁷ www.ciac.org/ciac/bulletins/i-034.shtml 00-06-18.

¹⁸ Brown, Martin C, *The Complete Reference – Pearl*, 1999, s. 459.

¹⁹ Carlén-Wendels, Thomas, *Nätjuridik - lag och rätt på Internet*, s.81.

²⁰ www.cookiecentral.com/mim=3.htm 2000-06-17.

²¹ Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, s. 33.

2.2.2 Cookiens funktioner

2.2.2.1 Effektivisering

Cookietekniken kan effektivisera användandet av vissa tjänster. Vid användning av sökmotorer kan ordet eller ordfrasen som användaren söker på lagras i en cookiefil. Webbläsaren kan med hjälp av cookiefilen förflytta sig mellan olika sidor utan att användaren behöver göra en ny sökning. Inloggningsrutiner är ett annat område där cookietekniken kan leda till effektivisering. För att begränsa tillträde till vissa sidor som är belagda med en avgift eller ett registreringskrav bidrar cookiefilen till att användaren bara behöver mata in uppgifter, som lösenord eller registrering av personliga uppgifter, vid första besöket. Då uppgifterna finns lagrade i cookiefilen behövs vid nästföljande besök inte någon registrering eller något lösenord.²²

2.2.2.2 Shoppingsiter

På en shoppingsite kan cookietekniken användas för att hålla reda på användaren och dennes varukorg. När användaren besöker en shoppingsite skickas en cookiefil innehållande ett ID-nummer till användarens dator. Varje gång användaren väljer ett objekt kommer detta objekt att läggas i varukorgen och när användaren har handlat klart kommer den sista sidan att lista alla objekt i användarens varukorg. Informationen sparas i cookiefilen och servern kan genom cookiefilen hålla reda på objekten. Utan användningen av cookietekniken skulle användaren vara tvungen att komma ihåg och skriva in alla objekt på en särskild sida eller köpa varje produkt var för sig.²³ Funktionen innebär även att användaren kan gå ur Internet för att senare återvända och finna att objekten finns kvar i varukorgen.²⁴ Detta förutsätter dock att servern sätter en stationär cookiefil på användarens hårddisk och inte en tillfällig, vilket är den vanligaste funktionen vid användandet av varukorgar.²⁵ Det finns även möjlighet att lagra kreditkortsnummer i cookiefilen för användning vid betalning. För att detta skall vara möjligt krävs att användaren har registrerat numret och att tillgång har getts till cookiefilen. Detta innebär att användaren inte behöver mata in kreditkortsnumret vid ett köp.²⁶

---

²² Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, s. 35.

²³ www.ciac.org/ciac/bulletins/i-034.shtml 00-06-18.

²⁴ www.cookiecentral.com/cm002.htm 00-06-17.

²⁵ Kommentar av Lars Unger, 2001-01-06.

²⁶ Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, s. 36.

2.2.2.3 Användarbeteende och statistik

Cookietekniken kan användas för att bygga upp en profil av användarens beteende eller preferenser. Genom att studera vilka annonser som användaren tittar på kan en profil byggas upp. Denna information kan sedan användas av ett företag för att visa de annonser som företaget tror är av intresse för användaren eller för att undvika att visa samma annons två gånger.²⁷ Cookietekniken är följaktligen ett perfekt verktyg om man vill rikta reklam eller liknande till individuella användare. Ett av cookieteknikens stora användningsområden är därför marknadsföring. Genom informationen i som finns i cookiefilen kan det utläsas vilken demografisk grupp som besöker webbsidan och om besökarna av webbsidan är intresserade av en speciell tjänst eller produkt. När en webbsida skall underhållas är detta mycket värdefull information.²⁸ Denna information (om navigeringsvägar och dylikt) är dock möjlig att få fram utan cookieteknik eftersom informationen finns i serverns loggfiler. Informationen kan tas fram genom att man "kör" loggfilerna i en trafikanalysapplikation.²⁹

2.2.2.4 Personalisering av webbsidor

Cookietekniken gör det möjligt att anpassa en webbsida efter varje användare som besöker sidan. Det kan ske genom att individen välkomnas med en personlig hälsningsfras i vilken individens namn skrivs ut. Med hjälp av cookietekniken kan användaren erbjudas att välja bort något som denne inte vill se på som t.ex. sportnyheter på en nyhetsseite.³⁰ Cookietekniken är dock endast en del av förutsättningarna för personalisering. Viktigare är speciella servrar som bygger på en databaslösning där de olika användarna fyllt i sina preferenser i ett formulär.³¹

2.2.3 Möjligheter att undvika cookies och dess säkerhets aspekter

För att undvika att en cookiefil placeras på hårddisken finns det en möjlighet att stänga av eller blockera cookiefunktionen. En annan lösning är att få ett varningsmeddelande varje gång en cookiefil skall sättas på hårddisken. Användaren kan då välja att acceptera cookiefilen eller inte. Det sistnämnda kan dock medföra att vissa funktioner slutar att fungera. Om denna möjlighet inte utnyttjas vet inte användaren om någon cookiefil har placerats på hårddisken. Det går dock att leta reda på cookiefilen, läsa den och radera

---

²⁷ www.cookiecentral.com/cm002.htm 00-06-17.

²⁸ Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, s. 36-37.

²⁹ Kommentar av Lars Unger, 2001-01-06.

³⁰ www.cookiecentral.com/cm002.htm 00-06-17.

³¹ Kommentar av Lars Unger, 2001-01-06.

innehållet. Dessa åtgärder gör inte att användaren blir anonym utan endast att det blir svårare att spåra denne.³²

Det finns program som t.ex. Webwasher 2.1, som kan användas till att ta bort oönskade spår på Internet. Programmet kan även hjälpa till att behålla det som bara underlättar användandet som när användaren vill handla på nätet eller ha hjälp med ifyllande av blanketter. Programmet använder sig av en algoritm som automatiskt filtrerar bort den typ av cookiefiler som användaren inte är intresserad av.³³ Ett annat sätt att göra surfandet anonymt är att använda programmet Safeweb. Genom att navigera in på denna webbplats och därifrån navigera vidare blir surfandet anonymt. Det som blir övervakat är Safewebs system, som fångar upp cookiefiler och annat som kan användas för övervakning. Safewebs webbplats får en funktion av en mellanhand och trafiken mellan användaren och webbplatsen krypteras.³⁴ Cookietekniken kan inte användas för att få fram data ur användarens hårddisk, ta hans eller hennes e-postadress eller stjäla känslig information om honom eller henne. Cookiefilen skadar heller inte filer eller system. I de flesta fall är användaren omedveten om cookiefilens lagring av personlig information. Webbserverar får automatiskt tillgång till relevanta cookiefiler när användaren kopplar upp sig mot dem.³⁵

---

³² RÅ ref. 18. Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, s. 33-34. www.ciac.org/ciac/bulletins/i-034.shtml 00-06-18.

³³ Åsblom, Joel, "Webwasher sopar rent på webben" *Computer Sweden*, 2000, nr 55. <http://domino.idg.se/cs/artikel.nsf/674b84618b948c0cc12567d20050feb7/af47d33178578056c12568ee002f0f13?OpenDocument> 2000-12-10.

³⁴ Jakobsson Olars, Henrik, "Webbtjänst ska göra surfandet anonymt", *Computer Sweden*, 2000-10-21, <http://nyheter.idg/print.asp?ID=001020-cs29>

³⁵ www.cookiecentral.com/c-concept.htm 00-06-17. www.ciac.org/ciac/bulletins/i-034.shtml 00-06-18, www.cookiecentral.com/cm002.htm 00-06-17.

3 Den rättsliga regleringen

Följande avsnitt ger en översikt av dataskyddsdirektivet, EU:s arbetsgrupp för dataskydd samt hur tolkning av direktiv sker. Vidare behandlas den svenska personuppgiftslagen översiktligt samt problem vid tolkning och tillämpning av lagen. Avslutningsvis redogörs för några av de internationella och frivilliga regleringarna som finns på området.

3.1 EG-rätt

3.1.1 Dataskyddsdirektivet³⁶

Direktivets syfte är att skapa fri rörlighet av data samtidigt som rätten till skydd för personlig integritet garanteras. Därför krävdes det att de nationella lagarna inom EU harmoniserades. Rätten till privat integritet har därför fått ett ekvivalent skydd inom hela unionen.³⁷ Av ingressen framgår det att ett datasystem måste respektera den fysiska personens rätt till grundläggande fri- och rättigheter och särskilt då rätten till privatlivet.³⁸ Det är den rätt till privatlivet som erkänns i Europakonventionen³⁹ artikel 8 som avses samt även de allmänna rättsprinciper som finns i gemenskapsrätten.⁴⁰ I artikel 2 stadgas bl.a. om definitionen av personuppgift, behandling av personuppgift och den registrerades samtycke. Direktivets tillämpningsområde gäller för automatisk behandling av personuppgifter. Direktivet gäller inte för behandling av personuppgifter som är av rent privat natur. Den territoriella tillämpligheten tas upp i artikel 4. Artikel 6-7 behandlar principer om uppgifternas kvalitet och sättet de får behandlas på. I artikel 10-11 anges att information skall ges till den person vars uppgifter samlas in. Varje registrerad har rätt, enligt artikel 12, att få tillgång till de uppgifter som rör honom eller henne. Tillsynsmyndigheten skall underrättas av den som är registeransvarig eller dennes eventuella företrädare innan behandling av personuppgifter sker. I artiklarna 23–24 behandlas ansvar och sanktioner. På vilket sätt som överföring till tredje land får ske anges i kapitel IV. Direktivet stadgar även att en arbetsgrupp skall skapas enligt artiklarna 29–30. Denna grupp skall arbeta för att skydda enskilda vad gäller behandling av personuppgifter.

---

³⁶ Direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter samt det fria flödet av sådana uppgifter.

³⁷ http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/backinfo/info.htm
2000-09-15.

³⁸ Punkt 2 ingressen i direktiv 95/46/EG.

³⁹ Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna av den 4 november 1950.

⁴⁰ Artikel 1 direktiv 95/46/EG.

3.1.2 EU:s arbetsgrupp för dataskydd

Rådet har, med stöd av artikel 29 i dataskyddsdirektivet, inrättat en arbetsgrupp för skydd av enskilda med avseende på behandlingen av personuppgifter (fortsättningsvis kallad Arbetsgruppen). Arbetsgruppen är självständig och har en rådgivande funktion. Arbetsgruppens syfte är, enligt artikel 30 i dataskyddsdirektivet, att bidra till en enhetlig tillämpning av bestämmelserna. Arbetsgruppen antog i februari 1999 en rekommendation om osynlig och automatisk behandling av personuppgifter på Internet med hjälp av mjuk- och hårdvara⁴¹. Genom rekommendationen skall de europeiska bestämmelserna om datasäkerhet uppfyllas. Denna rekommendation innebär att användaren skall informeras om när en cookiefil kommer att tas emot, lagras eller skickas ut av Internetprogrammet. På ett enkelt sätt skall det framgå av meddelandet vilken slags information som kommer att sparas och för vilket ändamål. Det är bara sådan information som är absolut nödvändig för Internetkontakt som skall vara standardinställningen i webbläsaren. Enligt standardinställningen skall det inte heller skickas eller lagras några cookiefiler. Genom att användarvänliga verktyg erbjuds skall användaren själv kunna välja hur en behandling skall ske. Det skall ges tillfälle för användaren att själv avgöra vilken information som skall sparas i cookiefilen. Den skall vara sparad på ett standardiserat sätt och för användaren enkel att radera.⁴² Arbetsgruppen har även skapat ett arbetsdokument som behandlar personlig integritet på Internet. Här avhandlas bl.a. cookietekniken och det görs en rättslig analys vad gäller vissa principer i direktivet. Arbetsdokumentet tar bl.a. upp hur information skall lämnas och vad den skall innehålla.⁴³

3.1.3 Tolkning av direktiv

Ett EG-direktiv kan precis som annan rättslig text komma att behöva tolkas. Det är ytterst EG – domstolen som avgör betydelsen av direktivet. Vid tolkning är det behovet av enhetlighet i det gemenskapsrättsliga systemet och det inbördes sammanhanget mellan fördragets samtliga regler som är betydelsefullt och domstolen utgår därför inte i sin analys av gemenskapsrättens regler rent texttroget. Vid tolkning av sekundärrätt tolkas den alltid i överensstämmelse med primärrätten. Rätten utvecklas på basis av tidigare domar precis som det engelska common law-systemet. Någon bundenhet i systemet finns dock inte. EG – domstolen tillämpar främst en teleologisk eller ändamålsorienterad metod. Domstolen har en hållning som

---

⁴¹ Recommendation 1/99 on Invisible and Automatic Processing of Personal Data on the Internet Performed by Software and Hardware, 5093/98/EN/FINAL WP 17. Finns på: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/wpdocs/wp17en.htm

⁴² SOU 1999:106, Konsumenterna och IT, s. 145 ff.

⁴³ Data Protection Working Party. Privacy on the Internet. – An integrated EU Approach to On-line Data Protection- Adopted on 21st November 2000. (5063/00/EN/FINAL/WP 37) http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/wpdocs/wp37en.pdf 2000-12-06.

är påtagligt integrationsvänlig och använder gärna i sin tolkning av fördraget och olika rättsakter, fördragets grundläggande syften och allmänna principer som den skapat.⁴⁴ För tolkning av EG-direktiv används inte förarbeten på det sätt som görs i Sverige. Finns det förarbetsmaterial i form av material från parlamentet eller publicerade rapporter är det som regel föga detaljerat och brukar ges ganska lite intresse när rättsakten har antagits. I direktivets ingress redogörs för bakgrund och syfte och EG-domstolen har vid ett flertal tillfällen hämtat ledning ur ingressen. De nationella domstolarna har även möjlighet att tolka den nationella lagstiftningen på så sätt att det är förenligt med bestämmelserna i EG-direktivet. Det är självfallet av stor betydelse om det finns ett avgörande från EG-domstolen som är ägnat åt att belysa tolkningsfrågan, men även domar från andra medlemsstater kan ha betydelse. Den juridiska doktrinen är också en viktig rättskälla.⁴⁵ En rekommendation är inte rättsligt bindande, men den har en persuasiv inriktning, d.v.s. att den eftersträvar att påverka ett handlingsmönster. Detta medför att den kan vara av betydelse vid nationell rättstillämpning, särskilt om den belyser genomförandeåtgärder eller ämnar att komplettera bindande bestämmelser.⁴⁶

3.2 Svensk rätt

3.2.1 Personuppgiftslagen

Syftet med personuppgiftslagen är att skydda enskilda personer mot kränkning av den personliga integriteten. Detta skall uppfyllas genom att lagen ställer upp under vilka förutsättningar och i vilka fall som personuppgifter får behandlas. Lagen är enligt 2 § subsidiär i förhållande till andra lagar, vilket innebär att om det finns bestämmelser i någon annan lag eller förordning, tillämpas dessa före personuppgiftslagen. I 4 § personuppgiftslagen anges det territoriella tillämpningsområdet. Vilka behandlingar som omfattas av lagen anges i 5 §. Det krävs att en behandling av personuppgifter utförs i enlighet vissa grundläggande krav. Det fordras även att den kan hänföras till något av de fall som anges i 10 § personuppgiftslagen, bl.a. efter samtycke, ingående av avtal eller efter en intresseavvägning. För att behandla känsliga personuppgifter krävs att de är tillåtna enligt bestämmelserna i 13-22 §§. När uppgifter samlas in skall den personuppgiftsansvarige lämna information till den registrerade. Vid överföring av personuppgifter till tredje land måste även 33-35 §§ personuppgiftslagen följas. Det är den personuppgiftsansvarige som ansvarar gentemot den registrerade.⁴⁷ All behandling av personuppgifter omfattas av anmälningsplikt enligt 36 §. Anmälan behöver dock inte göras

---

⁴⁴ Pålsson, S, Quitzow, M, *EG-rätten Ny rättskälla i Sverige*, s. 118. Bernitz, U, *EG-rättens grunder*, Stockholm 1992, s. 58.

⁴⁵ Bernitz, U, *EG-rättens grunder*, s. 59. SOU 1997:39 Integritet – Offentlighet – Informationsteknik, s. 111.

⁴⁶ Pålsson, S, Quitzow, M, *EG-rätten Ny rättskälla i Sverige*, s. 53-54.

⁴⁷ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 11, 24 – 25, 39, 56-58.

om den personuppgiftsansvarige har utsett ett personuppgiftsombud. Lagen innehåller även regler om skadestånd och straff.

3.2.2 Problem vid tolkning och tillämpning

Personuppgiftslagen utgår ifrån en annan teknik än vad som är verklighet i dag. Lagen har dessutom getts en vag utformning och tolkningen är osäker eftersom det inte finns någon vägledande praxis. Datainspektionen har möjlighet att ge lagen förtydliganden. Den EG-rättsliga dimensionen försvårar lagens tillämpning. Den grundläggande principen är att gemenskapsrätten har företräde framför den nationella rätten. Det finns alltså ingen möjlighet för Sverige att ensidigt bestämma vilken innebörd direktivet skall ha. Det är därför i sista hand som EG-domstolen som avgör hur direktivet och personuppgiftslagen skall tolkas. Den svenska personuppgiftslagens europeiska ursprung leder till att de svenska förarbeten, som vanligtvis har stort värde vid lagtolkning, kommer att minska i betydelse.⁴⁸

3.3 Internationella och frivilliga regleringar

Det finns både internationella och frivilliga regleringar vad gäller behandling av automatiserade personuppgifter. Frivilliga regleringar skapas för att öka förtroendet för Internet och undvika eller minimera statlig reglering, behov av lagstiftning samt för skydda den personliga integriteten. Genom frivilliga regleringar skapas ett värdefullt komplement till personuppgiftslagen och detta kan förstärka integritetsskyddet.⁴⁹

3.3.1 Dataskyddskonventionen

År 1981 antogs en konvention till skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter av Europarådets ministerkommitté den s.k. dataskyddskonventionen. Konventionen anger att personuppgifter, som inhämtas och behandlas genom automatisk databehandling, skall vara relevanta med hänsyn till ändamålet. Uppgifter om politiska åsikter, religiös tro, ras, hälsa, sexualliv samt brott får inte behandlas om inte nationell lag ger ett ändamålsenligt skydd. Den registrerade skall ha möjlighet till insyn samt ha rätt att få korrigera felaktiga uppgifter.⁵⁰ I februari 1999 antog Europarådets ministerkommitté en rekommendation⁵¹ om hur personlig

---

⁴⁸ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, 2:a upplagan, Stockholm 1999, s.111.

⁴⁹ Datainspektionens rapport, 1999:2, Frivilligt integritetsskydd på Internet. s. 3.

⁵⁰ SOU 1999:106, s. 149.

⁵¹ Recommendation No.R (99) 5 of the Committee of Ministers to member states for the protection of privacy on the Internet. Guidelines for the protection of individuals with regard to the collection and processing of personal data on information highways. Adopted by the Committee of Ministers on 23 February 1999. Finns att hämta på:
<http://www.coe.fr/dataprotection/rec/elignes.htm>

integritet kan skyddas på Internet. Det är både till Internetanvändare och operatörer som rekommendationen riktar sig. Här anges hur dessa skall gå tillväga för att uppnå ett maximalt skydd. Användare rekommenderas att vara försiktiga med att lämna ut sina personuppgifter eller sitt kreditkortsnummer. Rekommendationen uppmanar användaren att uppdatera sig vad gäller möjligheten att stänga av cookiefunktionen. Internetleverantören uppmanas att kontrollera att de uppgifter som lagras är korrekta och uppdaterade.⁵²

3.3.2 Förenta nationernas riktlinjer

Förenta nationernas (FN) generalförsamling antog år 1990 riktlinjer vad gäller personuppgifter som är datoriserade.⁵³ Informationen skall enligt huvudprincipen samlas in på etiskt och lagenligt sätt. Ändamålet med behandlingen får inte strida mot syftet eller principerna som FN:s grundfördrag om mänskliga rättigheter står för. Ansvarig person är skyldig att kontrollera personuppgifterna regelbundet. De skall vara korrekta, fullständiga och adekvata i relation till användandet. Den enskilde har rätt att få kännedom om registret för att kunna kontrollera att det inte innehåller inadekvata uppgifter. Den enskilde skall ha rätt till korrigerings av felaktiga uppgifter. Uppgifter som är känsliga, t.ex. etiskt ursprung, sexuell läggning, religiös uppfattning och politisk åsikt, får inte ingå i ett personregister. Undantag från detta får göras om det kan motiveras utifrån allmän ordning, nationell säkerhet, allmän hälsa, moral eller fråga om konflikt med andra personers mänskliga rättigheter. Avvikelse kräver dessutom att det är förenligt med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.⁵⁴

3.3.3 Internationella handelskammaren (ICC)⁵⁵

Internationella handelskammaren (ICC) är en organisation som arbetar för konkurrens, fri handel och marknadsekonomi. Organisationens uppgift är bl.a. att framställa regler inom internationell handel och främja en hög etisk standard på marknadsföringsområdet. ICC har den 2 augusti 1998 antagit riktlinjer för marknadsföring och reklam på Internet. Artikel fem innehåller regler om hur insamling och användning av personuppgifter skall ske. Marknadsförare och annonsörer skall redovisa syftet eller syftena med insamlingen av personuppgifterna. De får inte heller använda uppgifterna på annat sätt än vad syftet anger. Personuppgifter som finns i dataregister skall vara aktuella, kompletta och korrekta. Det skall även finnas möjlighet att förhindra att uppgifter överförs till andra annonsörer eller marknadsförare. Har användaren motsatt sig utlämning av personuppgifter får inte detta ske. Undantag från detta får dock göras om stöd i lag finns. Användaren skall ha

---

⁵² SOU 1999:106, s. 151.

⁵³ UN Guidelines for the Regulation of computerized Personal Data Files, resolution 45/95 den 14 december 1990 (A/RES/45/95).

⁵⁴ SOU 1999:106, s. 153.

⁵⁵ Se vidare på: www.iccwbo.org

rätt att ta del av uppgifterna som finns om honom eller henne och det skall även finnas möjlighet att korrigera, komplettera eller att blockera uppgifter. Marknadsförare och annonsörer anmodas publicera sin policy för integritetsskydd.⁵⁶

3.3.4 Safe harbour - principerna

Eftersom USA inte har någon heltäckande lagstiftning avseende dataskydd har man istället en blandning av självreglerande åtgärder, administrativa föreskrifter och lagstiftning. Bland självreglerande åtgärderna finns de s.k. Safe harbour - principerna. Det är ett antal principer beträffande dataskydd som USA:s handelsdepartement har arbetat fram. De är tänkta att vara bindande för de företag som anmäler sig till systemet. Safe harbour - principerna innebär att information skall ges om syftet med insamlingen, hur uppgifterna skall användas och hur man skall gå tillväga för att kontakta organisationen med frågor eller klagomål. Den registrerade skall även ges möjlighet att välja om uppgifterna får lämnas ut eller inte till tredje man. En organisation får inte använda personuppgifterna på ett sätt som är oförenligt med de ändamål de samlades in. Rimliga åtgärder skall vidtas för att se till att uppgifterna är fullständiga, riktiga och aktuella. Det skall finnas möjlighet för den enskilde att kunna ändra, rätta eller utplåna uppgifter som inte är korrekta. Här kan en intresseavvägning göras om kostnaderna för detta skulle vara oproportionerligt höga.⁵⁷ EU har enligt en överenskommelse accepterat USA:s modell om Safe harbour - principerna och skall därför omfattas av dataskyddsdirektivets regler om överföring av personuppgifter.⁵⁸

3.3.5 Etikmärkning och privacy policies

En annan typ av frivillig reglering är etikmärkning av webbplatser. Genom att ansluta sig till etiska regler kan ett företag få använda ett sigill som garanterar att webbplatsen tydligt anger vilken information som registreras. Webbplatsen skall även ange hur informationen används, om den skickas vidare och i så fall till vem. Det skall även finnas en möjlighet för användaren att välja hur informationen som samlas in får användas av företaget. Exempel på ett företag som tillhandahåller etikmärkning av webbplatser är TRUSTe som erbjuder ett s.k. privacy program⁵⁹. Under eHealthcareWorld-konferensen i New York, diskuterades sekretessfrågor och man kom där fram till att ett s.k. privacy statement bör svara på ett antal frågor. Däribland hur webbplatsen samlar in information om användaren, om någon annan har tillgång till informationen, på vilket sätt cookiesfiler

---

⁵⁶ Datainspektionens rapport, 1999:2 s. 6-7.

⁵⁷ Datainspektionens rapport, 1999:2 s. 8.

⁵⁸ Svide´n, Henrik, ”Genombrott i integritetssamtal mellan EU och USA” *Computer Sweden* <http://nyheter.idg.se./display.asp?id=000315-cs10> 2000-12-14.

⁵⁹ Se vidare på <http://www.truste.org/>

används samt på vilket sätt besökarens ackumulerade data utnyttjas.⁶⁰ Företaget Netbabyworld⁶¹ har på sin webbsida privacy policies som tar upp vad cookiefiler är samt hur företaget använder sig av dessa. Vidare anger företaget Netbabyworld i sina privacy policies hur företaget DoubleClick använder cookietekniken på webbsidan samt hur användaren kan komma i kontakt med dem. Den som har frågor vad gäller Netbabyworlds privacy policies kan ta kontakt med företaget via e-post, telefon eller vanligt brev. I ett arbetsdokument från EU:s arbetsgrupp för dataskydd påpekar de att många webbsidor har privacy policies, men att de inte alltid innehåller den information som krävs enligt direktivet. Arbetsgruppen är positiv till privacy policies men rekommenderar att informationen ges direkt på skärmen eller genom en ruta som kommer upp då personuppgifterna samlas in. Detta eftersom Internetanvändarna inte alltid läser de privacy policies som finns.⁶²

3.3.6 Svenska IT - Företagens Organisation (IT-Företagen)

IT - Företagen är en organisation för företag som utvecklar, tillverkar och säljer IT-produkter och IT-tjänster. Organisationen företräder sina medlemmar inför myndigheter, andra organisationer och alla andra i branschens omgivning. Organisationen har skapat etiska regler för att branschens förtroende skall upprätthållas samt för att skapa en kvalitetsstämpel. De arbetar även på en frivillig reglering liknande den som TRUSTe har. Organisationen har stadgar och affärsregler⁶³ som medlemmarna är skyldiga att följa. När det gäller elektronisk information framgår det, av regel 7 i affärsreglerna, att den som tillhanda håller elektronisk information skall visa respekt för kravet på integritet från användaren. Information får inte användas för andra syften än vad som särskilt uppgetts eller vad som är vedertaget. Information får heller inte överlåtas om inte användaren har avidentifierats. Om information kommer att användas för andra syften skall användaren ha upplysts om detta.

---

⁶⁰ Dunås, Elin, "Vård via nätet växer men sekretessen brister" *Industry Standard*
<http://nyheter.idg.se/print.asp?ID=001207-sta5> 2000-12-07

⁶¹ Se www.netbabyworld.com

⁶² Data Protection Working Party. Privacy on the Internet. – An integrated EU Approach to On-line Data Protection- Adopted on 21st November 2000. (5063/00/EN/FINAL/WP 37) s. 47.

⁶³ IT - företagens affärsregler, finns att hämta på www.sito.se.

4 Personlig integritet

I detta kapitel behandlas begreppet personlig integritet och kränkning av denna. Här tas den rättsliga regleringen upp och kapitlet avslutas med ett avsnitt om hotet mot den personliga integriteten på Internet.

4.1 Personlig integritet

Det är svårt att definiera begreppet personlig integritet. Det finns minst tre omständigheter som förklarar detta. För det första handlar det i grund och botten om den subjektiva upplevelsen av obehag och maktlöshet som den enskilde upplever. För det andra kommer en viss del från olika gruppers attityder och politiska värderingar som avgör vad som anses vara ett intrång i den personliga integriteten. För det tredje krävs att lagstiftningen har en karaktär av ramlag som förutsätter tolkning i enskilda fall.⁶⁴ Det är möjligt att urskilja två huvudområden i skyddet för den personliga integriteten. Det ena området gäller den fysiska integriteten som skyddas av regler som gäller den egna kroppen och något som kan kallas individens livsrum. Det andra området gäller den ideella integriteten. I stor utsträckning har den ideella integriteten anknytning till någon form av informationshantering.⁶⁵

Man kan dela in begreppet personlig integritet i olika kategorier.⁶⁶ I datakategorin kategoriseras uppgifter beroende på hur känslig den är, t.ex. anses uppgifter om politisk åsikt vara mer känslig än adressuppgifter. I situationsteorin finns det ur integritetssynpunkt inga kategorier av data som kan anses som okänsliga utan det hänger samman med situationen som uppgiften används i, d.v.s. i vilket syfte, vilka uppgifter det gäller eller av vem som använder dem. I äganderättsteorin är det individen som äger rätten till sina egna personuppgifter. Här krävs det ett samtycke ifrån den registrerade för att andra skall få ta del av dessa personuppgifter.

Någon absolut rätt till personlig integritet finns inte. I vissa fall finns det värden som väger tyngre än den personliga integriteten och som därför kan gå före.⁶⁷ I Sverige finns det skydd i 2 kap. 3 § regeringsformen mot kränkning av den personliga integriteten genom att uppgifter om honom eller henne registreras med hjälp av automatisk databehandling. Det finns ingen särskild reglering som skyddar privatliv eller uppgifter av privat natur. I stället är det genom ett stort antal lagar på många olika områden som skyddet mot otillbörligt intrång i den personliga integriteten skapas.⁶⁸

---

⁶⁴ Seipel, Peter, *Juridik och IT*, 6:e upplagan, Stockholm 1997, s. 201.

⁶⁵ Koivumaa, Ari, (red.), *Nätets Juridik*, Nordisk årsbok i rättsinformatik 1999, Stockholm 2000, s. 62.

⁶⁶ Seipel, Peter, *Juridik och IT*, s. 201-202.

⁶⁷ SOU 1997:39, Bilaga 4, Personlig integritet – rapport av Göran Collste, s. 807.

⁶⁸ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s.108-109.

4.2 Hotet mot den personliga integriteten på Internet

Författarna Kelleher och Murray⁶⁹ menar att det nya med att samla in personuppgifter via cookiefiler och Internet är att man genom att använda cookietekniken mer eller mindre kan utläsa hur och vad människor som använder Internet tänker.⁷⁰ Den skandinaviske VD:n för Doubleclick.com, ett företag som använder sig av cookietekniken för att göra direktreklam på Internet, anser att insamlandet inte är något problem så länge som det inte missbrukas.⁷¹ Integritetsproblem som är förknippade med personuppgifter på Internet är bl.a. risken för att uppgifterna kommer i händerna på människor som är oseriösa. Ett annat integritetsproblem som kan uppstå är att detaljerade profiler skapas om enskilda individer med hjälp av kombinationer av olika uppgifter.⁷²

Datainspektionen menar att webbplatsers insamlande av personuppgifter är ett latent hot mot integriteten men att det samtidigt är viktigt att inte hämma nätanvändningen.⁷³ Datainspektionen menar vidare att synpunkter kan ges på kartläggningen av människors beteende med hjälp av cookietekniken. Den enskilde kan dock styra över de cookies som är lagrade på dennes dator och därigenom undvika att information lämnas över till andra. Eftersom en del webbplatser kräver att cookieteknik används är det inte klart hur personuppgiftslagen skall tillämpas.⁷⁴ Detta synsätt innebär det att det ligger ett aktivitetskrav från användarens sida att undvika att bli föremål för datainsamling med hjälp av cookietekniken.

En intressant fråga är huruvida en cookiefil leder till att den personliga integriteten hotas på Internet. Den informationen som finns är dels lagrad i cookiefilen på användarens dator och dels finns det information lagrad på serverdatorn. En cookie är liten fil som innehåller en begränsad mängd information. Innehållet kan vara mer eller mindre känsligt beroende på vilka webbsidor som har besökts. Informationen kan även vara mer eller mindre personlig. Personuppgifterna kan bara föras vidare till andra personer om den person som har placerat cookiefilen i användardatorn sprider dem vidare.

---

⁶⁹ Kelleher, Murray, *IT Law in the European Union*, 1999, s. 284.

⁷⁰ Svensson, Lövgren, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie i elektroniska spår på Internet*, s. 50-51.

⁷¹ Lindholm, Ulf, "Doubleclick: Ingen koppling till personuppgifter i Sverige", *Internet World*, <http://nyheter.idg.se/display.asp?id=000127-iw1> 2000-01-27.

⁷² <http://www.lysator.liu.se/~johana/privacy/kap2.html> 2000-11-25, Integritet och IT.

⁷³ Engholm, Ahrvid, "Krav på personuppgifter oroar nätshoppare" *Computer Sweden* <http://domino.idg.se/cs/artikel.../27e8261bfe501e52802568dd0046691fa?OpenDocument> 2000-06-17.

⁷⁴ Brev från Datainspektionen, Charlotte Kavtaradze, 2000-12-18, Dnr 2305-2000.

Om användaren är medveten om att behandling av personuppgifter sker, har fått information och har godkänt denna behandling är risken för integritetskränkning liten. Syftet och resultatet med behandlingen spelar roll för huruvida risken för kränkning påverkas. Risken för integritets kränkning är liten vid användningen av cookiefiler om man ser till informationsmängden, innehållet och formen.

5 Cookiens rättsliga ställning

Under detta avsnitt analyseras cookiefilen i jämförelse med personuppgiftslagen för att se huruvida denna är laglig eller ej och vad bör göras för att detta krav skall uppfyllas. Det finns inga avgöranden från domstol vad gäller cookiefiler och personuppgifter. Rättsläget är därför oklart. Denna analys utgår ifrån förarbeten, lagtext, dataskyddsdirektivet, doktrin och en jämförelse med cookietekniken. En analys görs även i jämförelse med cookietekniken och dataskyddsdirektivet samt personlig integritet. Sist i kapitlet tas framtida aspekter upp.

5.1 Personuppgiftslagen

5.1.1 Vad är en personuppgift?

Begreppet personuppgift är, enligt definitionen i 3 § personuppgiftslagen, all slags information som kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Detta gäller oavsett om det kan ske direkt eller indirekt genom s.k. bakvägsidentifikation. Av definitionen framgår att det är all information som kan hänföras till en fysisk person som omfattas. Detta medför att även information som vanligtvis inte ses som personuppgifter omfattas av begreppet. Enligt artikel 2 a dataskyddsdirektivet anses varje upplysning, som avser en identifierad eller en fysisk person som är identifierbar, vara en personuppgift. Identifierbar är en person om han eller hon direkt eller indirekt kan identifieras genom att man kan hänvisa till en eller flera faktorer som är specifika för hennes eller hans fysiska, psykiska, ekonomiska, fysiologiska, sociala eller kulturella identitet. Som personuppgift räknas även ljud och bild⁷⁵. Juridiska personer omfattas inte av direktivet även om en eller ett fåtal fysiska personer äger den juridiska personen eller om den benämns under ett personnamn.⁷⁶ För att erhålla skydd enligt direktivet torde det inte krävas medborgarskap eller att den registrerade är bosatt i en medlemsstat.⁷⁷

Genom att beakta alla hjälpmedel som kan användas för att identifiera en person kan man avgöra om denne är identifierbar.⁷⁸ För uppgifter som gjorts anonyma på ett sådant sätt att personen inte längre är identifierbar gäller inte direktivet. Namnet på en person är ett exempel på direkt identifiering.⁷⁹ Identifiering genom telefonnummer, bilregistreringsnummer, socialförsäkringsnummer eller passnummer är exempel på indirekt

---

⁷⁵ Punkt 14 i ingressen samt artikel 33 i direktiv 95/46/EG.

⁷⁶ SOU 1997:39, s. 338.

⁷⁷ SOU 1997:39, s. 115.

⁷⁸ Punkt 26 i ingressen i direktiv 95/46/EG.

⁷⁹ Se kommissionens förklaring, COM(92) 422 final – SYN 287. SOU 1993:10, En ny datalag – slutbetänkande, bilaga 3, s. 169.

identifiering. Ett exempel på indirekt personuppgift kan ges när det gäller IP-adresser och liknade "elektroniska identiteter" för uppgifter som samlas in på Internet. Internetleverantörerna har nämligen ofta uppgifter som kan hänföras till en individ tillsammans med de IP-adressen. Om någon kan identifiera en person genom att göra krypterade uppgifter läsbara omfattas uppgifterna av lagen. Ett annat sätt att identifiera någon indirekt är att använda sig av en kombination av särskiljande kriterier, som exempelvis bostadsort, ålder och yrke, som leder till att en person kan kännas igen eftersom den grupp som han eller hon tillhör omfattar färre och färre personer. Om en bestämd grupp personer har tillgång till samma nätanslutning eller dator och en enskild person på ett enkelt sätt kan identifiera dessa personer med hjälp av de cookiefiler som finns i datorn eller datorerna är dessa cookiefiler att räkna som personuppgifter. Det framgår inte av direktivet huruvida kostnad eller tidsåtgång har någon betydelse.⁸⁰

5.1.2 Är cookien en personuppgift?

Cookiefilen i sig är inte en personuppgift eftersom den är knuten till en viss dator och inte till en fysisk person. Det kan dock röra sig om en personuppgift ändå om en cookiefil direkt eller indirekt, med eller utan kombination med annan information, kan knytas till en enskild person. Alla datorer har en specifik adress och innehavaren till datorn kan därför spåras genom att Internetleverantören har personuppgifter om denne. Om en person använder en dator som har en direktuppkoppling, kommer alla cookiefiler i denna persons dator att kunna bakvägsidentifieras genom Internetleverantörens uppgifter. Cookiefilernas innehåll kommer i detta fall att vara personuppgifter. Det finns fall där det är svårare att avgöra om det handlar om personuppgifter. Det kan röra sig om när det är flera användare till en dator. Det kan handla om en familj eller på en arbetsplats där en begränsad grupp människor har tillgång till samma nätanslutning eller dator. Här torde cookiefilernas innehåll kunna räknas som personuppgifter om en enskild person, som känner de övriga, på ett enkelt sätt kan identifiera dessa med hjälp av andra uppgifter. Att tolka innehållet i en cookiefil kan vara problematiskt. Dels består cookiefilen av en titel och domännamnet, vilket är relativt enkelt att läsa ut. Cookiefilens innehåll består dessutom av en nummer och bokstavskombination som är svår för en normalanvändare att förstå. (Se stycke 2.2.1) Det framgår av förarbetena att kostnaden eller tidsåtgången för att identifiera någon förmodligen inte har någon betydelse. Här finns enligt min mening en motsägelse, att enkelt identifiera någon kan inte innebära samma sak som identifiering med obegränsat tid eller vara förknippat med stora kostnader. När det gäller offentliga datorer, som är placerade på t.ex. skolor eller i bibliotek, torde det inte finnas någon möjlighet att bakvägsidentifiera någon av användarna. Detta förutsätter dock att cookiefilen i sig inte innehåller någon information som kan göra personen identifierbar genom t.ex. en e-postadress eller att skolan eller

---

⁸⁰ SOU 1997:39 s. 338-339.

biblioteket för listor över vilka som använder datorerna och att man på det sättet skulle kunna bakvägsidentifiera någon. Resultatet blir att en cookiefil indirekt går att länka till en fysisk person då denne ensam använder en dator med fast uppkoppling. I andra situationer finns det en möjlighet att i det enskilda fallet genom bakvägsidentifikation knyta ihop en person med dennes cookiefiler. Cookiefilernas innehåll blir i dessa olika fall personuppgifter. De som använder sig av cookietekniken bör därför utgå ifrån att cookiefiler kan kopplas samman med enskilda personer och att personuppgiftslagen följaktligen blir tillämplig. Huruvida behandlad information kan knytas samman med en fysisk person avgörs dock slutligen av domstol där tvisten får lösas genom bevisning.

5.1.3 Känsliga personuppgifter

Vissa typer av uppgifter kan, om de hanteras fel, lättare ge upphov till kränkningar av den personliga integriteten och måste ges ett särskilt skydd. Därför har man av tradition inom personuppgiftsskyddet skilt mellan känsliga och ickekänsliga personuppgifter. Enligt 13 § personuppgiftslagen anses de uppgifter som avslöjar politiska åsikter, ras eller etniskt ursprung, religion eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa och sexualliv som känsliga. Dessa uppgifter är förbjudna att behandla om de inte uppfyller undantagen i 15 – 19 §§ personuppgiftslagen, där det ändock är möjligt att behandla uppgifter efter ett uttryckligt samtycke, den registrerades offentliggörande, skydd för vitala intressen hos den registrerade, rättsliga anspråk, behandling av den registrerade för hälso- och sjukvårdsändamål eller forskning och statistikändamål.⁸¹ För att få behandla känsliga personuppgifter krävs att 10 § personuppgiftslagen är uppfylld. Det innebär att ett samtycke skall ha lämnats och att samtycket skall ha getts frivilligt, särskilt, otvetydigt och efter att tillräcklig information lämnats till den registrerade. Utöver dessa krav, krävs det dessutom att det är ett uttryckligt samtycke. Med uttrycklighet avses någon typ av manifestering av samtycket och att detta skall avges tydligt. Eftersom det krävs uttrycklighet, kan detta inte ges genom konkludent handlande.⁸²

5.1.4 Cookies och känsliga personuppgifter

Eftersom cookiefilernas innehåll kan vara personuppgifter kommer även cookiefiler som kan länkas till uppgifter som behandlar exempelvis politisk åsikt, hälsa och religion, att anses som känsliga eftersom de omfattas av 13 § personuppgiftslagen. Detta kan gälla cookiefiler som är knutna till webbplatser för bl.a. religiösa samfund, fackförbund, politiska partier, hälsa och sexuell läggning eftersom de elektroniska spåren avslöjar en persons intresse för dessa ämnesområden. Uppgifter som är känsliga kan vara

---

⁸¹ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar*, s. 78.

⁸¹ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 127 ff.

⁸² Petterson, R , Reinoldsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s. 99, 101-102.

förbjudna att behandla om man inte kan uppfylla de krav som lagen ställer upp.

5.1.5 Behandling

Behandling är ett centralt begrepp i personuppgiftslagen. Innebörden av begreppet behandling är mycket vid. Av definitionen i 3 § personuppgiftslagen anges det att behandling omfattar alla åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter. Det vill säga alla former av hantering omfattas av lagen, det kan röra sig om insamling, lagring, inhämtande, översändande eller organisering. Om en behandling är helt eller delvis automatiserad eller avser ett manuellt register och personuppgifter på något sätt hanteras, omfattas den av lagen. I begreppet behandling har det inte någon betydelse hur lång tid den tar. En process som bara tar några sekunder omfattas av lagen. Lagen gäller för behandling av uppgifter som är helt eller delvis automatiserade enligt 5 § första stycket personuppgiftslagen. Med automatiserad behandling avses, enligt Datalagskommittén, personuppgifter som behandlas eller överförs i binär form. Lagens tillämpningsområde är väsentligt mycket vidare än den äldre datalagen, som bara gällde databehandling av personuppgifter i dataregister.⁸³

5.1.6 Cookies och behandling

I samband med cookiehantering förekommer behandling av personuppgifter när uppgifter om besökta sidor lagras i cookiefilen innan den sparas hos användaren. Insamling av personuppgifter inträffar när cookiefilen vid nästa besök läses av servern. Detta gäller såväl tillfälliga som stationära cookiefiler. De lagrar, översänder, och organiserar personuppgifter och omfattas därför av begreppet automatiserad behandling och personuppgiftslagen.

5.1.7 Behandling av privat natur

I 6 § personuppgiftslagen fastställs det att behandling av personuppgifter som är av rent privat natur och som utförs av en fysisk person skall undantas från personuppgiftslagen. I dataskyddsdirektivets ingress hänvisas till behandling av personuppgifter som sker för hemmabruk eller har samband med den enskildes hushåll. Den exakta gränsen mellan behandling som omfattas av personuppgiftslagen och rent privat verksamhet är svår att dra. Bedömningen får ske utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Däremot är det inte tillåtet att vid behandling sprida uppgifter till ett obestämt antal personer. Därför har man inte rätt att sprida personuppgifter på en egen hemsida på Internet eftersom denna information kan nås av alla över hela världen som har tillgång till Internet. Det torde dock kunna anses falla

---

⁸³ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 114. Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar*, s. 26, 44.

utanför personuppgiftslagens tillämplighet när privat e-post skickas via Internet till en bestämd mottagare.⁸⁴ Lagtextens uttryck “verksamhet av privat natur“ torde därför uppfattas som snävare än “icke kommersiell verksamhet“. Även om behandlingen sker i en begränsad omfattning kan man inte hänföra detta till privat behandling om detta sker i näringsverksamhet.⁸⁵

5.1.8 Cookies och privat behandling

Det finns ett undantag som gör det möjligt att behandla personuppgifter om det sker för privat bruk. Det skulle alltså finnas en möjlighet för den som har en hemsida att lägga en cookiefunktion i denna. Uppgifterna sprids inte vidare till en obegränsad mängd eftersom uppgifterna inte i sig går att läsa av för andra personer. För den som använder sig av cookietechnik på sin hemsida skulle detta kunna vara tillåtet om cookifilen inte är relaterad till näringsverksamhet som t.ex. banner-reklam⁸⁶. Ändamålet med behandlingen måste vara helt privat samt att inte andra personer har tillgång till uppgifterna. Vart den exakta gränsen går för privat behandling måste dock avgöras rättsligt.

5.1.9 Grundläggande krav på behandling av personuppgifter

De grundläggande kraven som skall uppfyllas vid behandling av personuppgifter anges i 9 § personuppgiftslagen. I princip skall dessa krav alltid uppfyllas vid behandling av personuppgifter. Ett av kraven är att behandlingen skall vara laglig, enligt 9 § a personuppgiftslagen. Lagligheten av en behandling innebär bl.a. att samtycke skall inhämtas innan behandling sker, om inte undantagen enligt 10 § personuppgiftslagen kan tillämpas. Behandlade uppgifter skall även vara korrekta och i enlighet med god sed enligt 9 § b personuppgiftslagen. Det som avses med god sed är branschpraxis och branschöverenskommelser⁸⁷. En förutsättning för att en behandling skall vara korrekt är att den registrerade får kännedom om behandlingen och att denne kan få korrekt och fullständig information. Kravet på korrekt behandling är ännu ett uttryck för att det inte är tillåtet att samla in personuppgifter i hemlighet. På vissa områden kommer det att skapas branschöverenskommelser och dessa kommer att få en stor betydelse vad gäller att avgöra vad som skall anses vara god sed.⁸⁸

---

⁸⁴ Datainspektionens rapport – Personuppgifter på Internet Undantag från förbudet i 33 §, s. 26.

⁸⁵ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar*, s. 48. Petterson, R , Reinoldsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s. 69.

⁸⁶ Är beteckningen på de reklamrutor som förekommer på Internet.

⁸⁷ Datainspektionen kan enligt 12 § personuppgiftsförordningen uttala sig om en branschöverenskommelse är förenlig med personuppgiftslagen.

⁸⁸ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 58. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 120.

Av de grundläggande kraven är det mest betydelsefulla kravet att personuppgifter bara får behandlas för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål, enligt 9 § c personuppgiftslagen. Detta innebär att innan uppgifterna samlas in skall ändamålen med behandlingen uttryckligen bestämmas. Redan när behandlingen påbörjas måste ändamålen uppges eftersom det skall lämnas information till den registrerade. Det finns inte något krav på nedtecknande av ändamålsangivelsen. Den får inte vara allt för allmänt hållen eftersom den skall vara särskild. Det är den personuppgiftsansvarige som har ansvaret för att en behandling sker i enlighet med ändamålsbeskrivningen. Denne har bevisbördan i en eventuell tvist och därför ligger det i den personuppgiftsansvariges intresse att ändamålsangivelsen dokumenteras. Hur detaljerad ändamålsangivelsen skall vara får avgöras av praxis. Det finns även en möjlighet för regeringen och Datainspektionen att utfärda regler som är mer preciserade.⁸⁹

Enligt 9 § d personuppgiftslagen får de insamlade personuppgifterna bara behandlas för andra ändamål om dessa inte är oförenliga med de ursprungliga. Uppgifter som är oförenliga med de ursprungliga ändamålen får inte lämnas ut. Syftet med ändamålsbestämmelsen är att den skall motverka det största hotet mot den personliga integriteten, nämligen att personuppgifter används för andra ändamål än vad som var avsett från början. Även här får praxis och kompletterande föreskrifter avgöra frågan om vad som är oförenligt med de ursprungliga ändamålen. De behandlade uppgifterna skall vara relevanta och adekvata i förhållande till behandlingens ändamål, enligt 9 § e personuppgiftslagen. Vad gäller kravet på relevanta personuppgifter innebär detta att dessa skall höra till saken. Någon behandling av ovidkommande uppgifter får ej ske. Med adekvata uppgifter menas att de skall vara ägnade åt att kunna uppnå det mål som finns med behandlingen. Vad som är adekvat och relevant i förhållande till ändamålen är det den personuppgiftsansvarige som avgör. Det är inte tillåtet att behandla fler uppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Här finns det ett krav på den personuppgiftsansvarige att han eller hon rensar bort icke nödvändig och överflödigt information. Även här är det den personuppgiftsansvarige som har att bedöma detta.⁹⁰

Uppgifterna skall även vara riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella enligt 9 § g personuppgiftslagen. Kravet på aktualitet och riktighet avgörs utifrån ändamålet med behandlingen. Åtgärder för att kunna säkerställa uppgifternas kvalitet måste vidtas av den personuppgiftsansvarige, enligt 9 § h personuppgiftslagen. Den personuppgiftsansvarige skall se till att

---

Petterson, R , Reinoldsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s. 82-83.

⁸⁹ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 58-59. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 121. SOU1997:39 s. 350. Petterson, R , Reinoldsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s. 84.

⁹⁰ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 59. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 121. Petterson, R , Reinoldsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s. 82-83.

personuppgifter som är ofullständiga eller felaktiga med hänsyn till ändamålet med behandlingen ändras genom att blockera, rätta eller utplåna dessa. Personuppgifterna får inte heller bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt enligt 9 § i personuppgiftslagen. Enligt 50 § b kan regeringen och Datainspektionen meddela vilka krav som gäller vid olika typer av behandling.⁹¹

5.1.10 Cookies och grundläggande krav på behandling

Laglighetskriteriet innebär att en behandling som inte kan möta kriterierna i lagen inte heller är tillåten. Detta faktum kan tyckas vara självklart men det innebär också ett förtydligande på att en behandling måste kunna möta de krav som ställs upp i lagen. Vid en behandling av cookiefiler, krävs för att de skall vara lagliga, att de bl.a. uppfyller kraven på information och samtycke. De cookiefiler som inte kan möta dessa krav är inte heller tillåtna. En annan förutsättning är att cookiefilen behandlas korrekt och i enlighet med god sed. Den registrerade har rätt till fullständig information samt har rätt att få kännedom om behandlingen. Den som med hjälp av cookiefiler behandlar personuppgifter utan användarens vetskap och utan att information ges till denne bryter alltså mot kravet på korrekt behandling. Svenska IT-företagens organisation skapat riktlinjer om bl.a. god etik på Internet. Dock har jag inte funnit några särskilda riktlinjer vad gäller användning av cookieteknik.

Den personuppgiftsansvarige för en webbplats skall innan han eller hon tillåter cookietekniken avgöra för vilket eller vilka ändamål som personuppgifterna skall användas för. Kravet på särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål innebär att de personuppgifter som en cookiefil samlar in inte får användas till något som är oförenligt med ändamålet. Innebörden av detta kan leda till att en webbplats som använder cookietekniken för statistiska ändamål vid ett senare tillfälle inte får använda dessa uppgifter till att sammanställa avancerade kundprofiler. Det finns ett krav på att den personuppgiftsansvarige ser till att den information som samlas in med hjälp av cookietekniken är relevant och att informationen leder till att de uppställda målen med behandlingen kan uppnås. Här skall även den personuppgiftsansvarige rensa bort överflödiga information.

Den ursprungliga cookiefilen var av tillfällig art. När webbläsaren stängdes av skulle cookiefilen försvinna. Idag är det dock möjligt att förlänga livstiden hos cookiefilen och låta den bli stationär genom att ge den ett utgångsdatum. Eftersom information kan lagras i en cookiefil under mycket långa perioder⁹² ökar sannolikheten för att informationen som finns i denna

---

⁹¹ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 59. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 121.

⁹² Vid inställd cookievarning på författarens dator uppges det på <http://www.spray.se> samt www.cnn.com hemsida att den stationära cookiefilen raderas år 2037.

blir inaktuell och missvisande. Även den mängd av information som kan sparas i en cookiefil kan leda till att risken ökar för behandling av felaktiga och inaktuella uppgifter sker. Det finns ett krav i personuppgiftslagens 26 § på att det skall finnas möjlighet för individen att få insyn i de personliga uppgifter som finns lagrade om denne. På så sätt skall användaren kunna påpeka missvisande information för att kunna få detta korrigerat. För normalanvändaren är det dock svårt att tolka innehållet i cookiefilen och kan inte användaren förstå innehållet i cookiefilen kan han eller hon inte heller påpeka felaktigheter i denna. Eftersom information saknas om vem det är som är personuppgiftsansvarig är det svårt för användaren att veta vart denne skall vända sig. Stationära cookiefiler kan sparas under en mycket lång period. Detta kan innebära ett brott mot 9 § i personuppgiftslagen som anger att personuppgifter inte får bevaras längre än nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

5.1.11 Tillåten behandling

En uttömmande uppräknning, i 10 § personuppgiftslagen, avgör i vilka fall en behandling av personuppgifter är tillåten. Det innebär att en behandling är otillåten om inte den kan hänföras till något av dessa fall.⁹³ En behandling får ske efter samtycke från den registrerade, om det krävs för ett avtals fullgörande, för att fullgöra en rättslig skyldighet, för att skydda vitala intressen, för en arbetsuppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövande samt efter en intresse avvägning.

5.1.12 Samtycke

Samtycke används som ett av medlen för att säkerställa att inga personuppgifter blir behandlade på ett integritetskränkande sätt. I samtycket skall informationsmomentet ingå eftersom den samtyckande skall kunna inse konsekvenserna och betydelsen av detta.⁹⁴ Enligt huvudregeln får personuppgifter bara behandlas om samtycke har lämnats till behandlingen. För att samtycket skall vara giltigt krävs att den registrerade efter att ha fått information godtagit behandlingen genom att avge en frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring.⁹⁵ Den registrerade får inte utsättas för någon typ av påtryckning eller tvång. Ett samtycke skall vara frivilligt. Det skall finnas en faktisk möjlighet för den registrerade att avstå ifrån att lämna samtycke. Det finns ett krav på att samtycket på något sätt skall vara uttryckligt. Kravet på en särskild viljeyttring gör att det inte är möjligt att använda sig av generella samtycken. Ett underförstått eller presumerat samtycke torde inte vara tillräckligt. Detta gäller även konkludent samtycke som inte torde svara mot lagens krav på frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring. Här är dock

⁹³ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 122.

⁹⁴ Peter Blume (red.), *IT-rätten i 1900-talets sista skälvande år*, s. 63-64. SOU 1997:39 s. 118 -119. 3 § personuppgiftslagen.

⁹⁵ SOU 1997:39 s. 341. SOU 1999:106 s.141. Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar*, s. 36.

åsikterna hos doktrinen delade. Lindberg/Westman⁹⁶ menar att konkludent handlande kan uppfylla kravet på samtycke. Exempel på detta kan vara när den registrerade väljer att frivilligt skicka in uppgifter efter att denne erhållit information. Det är den registrerade själv som skall ge samtycke och det är därför inte möjligt att ge sitt samtycke till någon annan. En organisation kan därför inte godta att behandling sker av dess medlemmar. Det krävs däremot inte att den registrerade ger sitt samtycke personligen. Samtycke till den personuppgiftsansvarige kan lämnas av ett ombud, god man eller ställföreträdare. Ett rättsligt giltigt samtycke kan lämnas av den som kan tillgodogöra sig information om vad behandlingen innebär. Det finns inte något krav på att samtycket skall vara skriftligt. Bevisbördan ligger dock hos den personuppgiftsansvarige som bör se till att samtycket på något sätt blir dokumenterat. Den registrerade har när som helst rätt att återkalla sitt samtycke vad gäller behandling av personuppgifter enligt 12 § personuppgiftslagen.⁹⁷

Datainspektionen har i oktober år 2000 publicerat riktlinjer för vad som skall anses som harmlösa personuppgifter och av denna anledning får publiceras på en webbplats/hemsida utan att behöva samtycke ifrån personen ifråga. Anledningen till att man får publicera denna typ av uppgifter utan samtycke är att denna kategori av uppgifter inte behöver något skydd. Vad som är harmlösa personuppgifter måste dock i praktiken bedömas utifrån det enskilda fallet. Här är utgångspunkten att det är den enskildes personliga uppfattning om publiceringen som avgör. Exempel på harmlösa personuppgifter som kan publiceras på Internet utan samtycke är uppgifter hänförliga till arbetsplats och skola. Vill man publicera hemadress, hemtelefonnummer eller foto bör man begära samtycke först.⁹⁸

5.1.13 Cookies och samtycke

De användare som inte har någon cookievarning inställd är ofta omedvetna om den insamling och behandling av personuppgifter som sker. Här föreligger det inte något samtycke från användarens sida eftersom det krävs att denne avger en frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring efter att ha tagit emot information. Inte heller den som har varningsfunktionen inställd torde kunna samtycka eftersom denna information är bristfällig (se nedan 5.1.20) Det är tre förutsättningar som måste vara uppfyllda att ett samtycke till behandling skall kunna ske. Det är när cookievarningen har ställts in, godtagbar information har lämnats och att det finns en faktisk möjlighet för användaren att välja om denne vill ta emot en cookiefil eller inte som samtycke kan lämnas. En parallell kan dras mellan harmlösa personuppgifter och harmlösa cookiefiler. Man skulle kunna argumentera för att vissa

---

⁹⁶ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 123.

⁹⁷ Jämför Petterson, R, Reinholdsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s.100-103 och Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar*, s. 37, 76. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 123.

⁹⁸ Faktablad – Personuppgifter och Internet, oktober 2000. www.datainspektionen.se.

cookiefiler kan hänföras till kategorin harmlösa personuppgifter och därför skulle dessa få användas utan att samtycke krävs. En behandling med hjälp av cookieteknik syns inte för andra personer och den har ingen spridning till allmänheten. Det är den som har placerat cookiefilen på användarens dator som kan tolka innehållet i den. Risken för att den personliga integriteten skall kränkas är därför väldigt liten. Om cookiefilen är tillfällig och försvinner efter avslutat besök på Internet är de personuppgifter som finns i cookiefilen enligt min mening mer harmlösa än de personuppgifter som enligt Datainspektionen är tillåtna att publicera på Internet.

5.1.14 Situationer när samtycke inte krävs

Avsteg från kravet på samtycke kan göras enligt 10 § a – f personuppgiftslagen, om det gäller för att kunna fullgöra ett avtal med den registrerade, för att den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra en rättslig skyldighet, för att den registrerades vitala intressen skall kunna skyddas, för att en arbetsuppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning skall kunna utföras eller efter en intresseavvägning. I 10 § a - e krävs att behandlingen är nödvändig för att uppnå det avsedda syftet. Tolkningen av nödvändighetskravet är inte helt klart. En behandling blir inte automatiskt otillåten för att det är möjligt att lösa uppgiften utan behandling av personuppgifter. Behandlingen kan dock inte anses som nödvändig om en arbetsuppgift kan utföras nästan lika enkelt och billigt utan att personuppgifter behandlas.⁹⁹

5.1.15 Avtal

Det är enligt 10 § a personuppgiftslagen tillåtet att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att fullgöra ett avtal.

5.1.16 Cookies och avtal

Enligt Johnssén¹⁰⁰ är det möjligt att genom cookietekniken påvisa att behandlingen är nödvändig för att kunna sluta/fullgöra ett avtal. En sådan situation skulle kunna föreligga när ett företag tillhandahåller försäljning på Internet i form av varukorgscookies och skulle därför kunna vara tillåtna utan samtycke. Lindberg¹⁰¹ skriver dock att undantagen i 10 § personuppgiftslagen inte är aktuella för cookietekniken. Här uppstår frågan om nödvändighetskravet är uppfyllt. Detta kan avgöras utifrån om

---

⁹⁹ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 124.

¹⁰⁰ Johnsson, Gustaf, "Rättsliga aspekter på förekomsten av s.k. cookies i myndigheters datoriserade informationssystem", *Juridisk Tidskrift vid Stockholms universitet*, 2000-2001 nr 1, s. 73.

¹⁰¹ Lindberg, A, "Du lämnar spår när du surfar", www.de.../6356E1111AF1C976C125688E003BBC95?OpenDocument&lang=S 2000-11-25.

arbetsuppgiften, d.v.s. användningen av varukorgscookies, kan utföras nästan lika enkelt och billigt utan cookietekniken. Utan cookiefilen skulle det inte vara möjligt att kunna "klicka" sig fram till ett köp på Internet. Syftet med att använda cookiefiler är att det skall vara snabbt och enkelt att handla på nätet. Den möjligheten skulle gå förlorad om det inte var möjligt att använda sig av cookietekniken. Mot detta argument kan föras att det är enkelt att se till att informationen ges. Information kan exempelvis ges genom en ruta som kommer upp på användarens skärm i samband med köpet och där köparen måste "klicka" sig förbi informationen för att kunna fortsätta.

5.1.17 Intresseavvägning

En behandling kan också vara tillåten om den personuppgiftsansvariges intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten. Vissa företag vill använda personuppgifter för att kunna tjäna pengar. Detta gäller bl.a. för företag som arbetar med direkt marknadsföring och företag som upprättar och säljer listor och förteckningar av olika slag. När kommersiella intressen vägs mot enskildas intresse av att få ha sina uppgifter i fred, måste de kommersiella intressena på ett tydligt sätt överväga. En behandling är tillåten enligt denna punkt om den personuppgiftsansvarige eller tredje man har starka legitima intressen med behandlingen och risken för integritetskränkningar är små. Datainspektionen kan ge råd och vägledning i fråga om intresseavvägningen. Vid intresseavvägningen skall även andra faktorer beaktas som mängden personuppgifter, typen av dem, behandlingens form och vem som skall utföra behandlingen. Om den registrerade uttryckligen motsatt sig behandlingen bör den personuppgiftsansvariges intresse av behandlingen överväga endast i synnerliga undantagsfall. Regeringen och Datainspektionen kan utfärda föreskrifter om i vilka fall behandling efter en intresseavvägning är tillåten. Harmlösa behandlingar av personuppgifter för marknadsföringsändamål får som utgångspunkt i Datalagskommitténs uttalanden ske med stöd av 10 § punkt f personuppgiftslagen. Exempel på detta är namn och adress. Däremot torde inte s.k. kundprofiler omfattas, d.v.s. mer genomgripande kartläggningar av personers inköpsvanor som är avsedda att användas för marknadsföringsändamål.¹⁰²

5.1.18 Cookies och intresseavvägning

Ett av undantagen från samtyckeskravet är efter en intresseavvägning. En behandling är tillåten om den personuppgiftsansvarige har starka legitima intressen och risken för integritetskränkningar är små. Cookiefiler kan användas till att göra Internetanvändningen mer effektiv som vid användningen av tillfälliga cookiefiler i varukorgsformat. Här har den

---

¹⁰² Dahlström, S, Karlsson, M-L, *Internetjuridik*, s.129. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 126, 132.

personuppgiftsansvarige ett legitimt intresse av att använda dessa för att göra handel på nätet enklare. Risken för integritetskränkningar är små eftersom cookiefilen försvinner när användaren stänger av sin webbläsare. När det gäller cookiefiler som används som hjälp vid marknadsföring på Internet, d.v.s. sådana cookiefiler som läser av användarens beteende vid Internetanvändningen, kan man läsa ur förarbetena att de inte omfattas av undantaget. Följaktligen skall cookiefiler som används för detta ändamål föregås av information.

5.1.19 Informationskravet

Den som behandlar personuppgifter skall ge den enskilde information om behandlingen. Informationen skall, enligt 23 § personuppgiftslagen, lämnas i samband med att uppgifterna samlas in. Informationen skall lämnas självant. Om uppgifterna hämtas från en annan källa än den registrerade eller om de lämnas ut till tredjeman skall det, enligt 24 § personuppgiftslagen, lämnas information till den registrerade när uppgiften registreras. När uppgifter hämtas från annan källa än den registrerade behöver inte informationen lämnas om detta innebär en oproportionerligt stor arbetsinsats. Informationen måste dock alltid lämnas senast då uppgifterna används för åtgärder som rör den registrerade, t.ex. i form av direktreklam. Informationen skall, enligt 25 § personuppgiftslagen, innehålla vilka uppgifter som skall behandlas, vem den personuppgiftsansvarige är, samt all information som den registrerade behöver för att denne skall kunna ta tillvara på sina rättigheter i samband med behandlingen. Profiler som byggts upp med hjälp av cookiefiler utan att användaren varit medveten om det torde anses hämtade från annan källa.¹⁰³ EU:s arbetsgrupp för dataskydd framhåller i ett arbetsdokument att krävs av en laglig behandling av personuppgifter att användaren är informerad och medveten om den behandling som sker. Mjuk- och hårdvara för Internet skall ge användarna meddelande om vilket slag av information som samlas in och för vilka syften och ändamål detta görs. Mängden och hastigheten på dataflödet på Internet kan inte användas som någon ursäkt för att inte kunna möta de krav som finns uppställda i direktivet.¹⁰⁴

---

¹⁰³ SOU 1999:106 s. 142. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 136-137. Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen- En kommentar* s. 122 ff.

¹⁰⁴ Data Protection Working Party. Privacy on the Internet. – An integrated EU Approach to On-line Data Protection- Adopted on 21st November 2000. (5063/00/EN/FINAL/WP 37) s. 47. Finns att hämta på: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/media/dataprot/wpdocs/wp37en.pdf

5.1.20 Cookies och informationskravet

EU:s arbetsgrupp har utfärdat en rekommendation om hur cookiefiler skall behandlas. När personuppgifter skall behandlas på Internet skall den information som krävs enligt direktivet lämnas. Sättet som informationen skall lämnas på är beroende på situationen. Information kan lämnas genom en ruta som kommer upp på skärmen när en cookiefil skall sändas över till användarens dator. Här skall det finnas en möjlighet för användaren att neka till en behandling eller att erhålla mer information. Användaren skall informeras om när en cookiefil skall tas emot, skickas eller lagras av Internetprogrammet. I meddelandet skall det framgå på ett enkelt sätt för vilka ändamål och vilken information som kommer att sparas. Den information som idag går att läsa ut ur en cookievarning är allt för bristfällig. Ett varningsmeddelande innehåller rutinmässigt namnet på cookiefilen och servern, en teckensträng med siffror och text samt om cookiefilen är tillfällig eller stationär. Vid stationära cookiefiler uppges hur länge denna kommer att lagras.¹⁰⁵ Dessa uppgifter uppfyller inte personuppgiftslagens krav på att ange den personuppgiftsansvariges identitet, ändamålen med behandlingen samt övrig information som krävs för att användaren skall kunna ta tillvara på sina rättigheter. Om informationen i cookievarningen möter kravet i 25 § personuppgiftslagen kommer det också vara möjligt att samtycka till behandlingen enligt 10 § personuppgiftslagen.

5.1.21 Den personuppgiftsansvarige

Personuppgiftsansvarig är den, enligt definitionen i 3 § personuppgiftslagen, som tillsammans med andra eller själv bestämmer medel och ändamålen med behandlingen. I mer komplicerade fall kan det vara svårt att innan behandlingen avgöra vem eller vilka det är som är personuppgiftsansvariga. Vid bedömningen beaktas olika avtalskonstruktioner och det är de faktiska omständigheterna d.v.s. vem eller vilka det är som bestämmer över behandlingen som är avgörande i det enskilda fallet. Det finns alltid någon eller några som är personuppgiftsansvariga när det förekommer en behandling. Utgångspunkten är att det är den som faktiskt bestämmer över behandlingen som skall ses som personuppgiftsansvarig. De som kan vara personuppgiftsansvariga är juridiska personer, fysiska personer, myndigheter och utländska filialer.¹⁰⁶ Vanligtvis rör det sig om personuppgifter som behandlas i näringsverksamhet, men det kan även röra sig om annan verksamhet som inte är av rent privat natur. Det får dock inte röra sig om organ som saknar rättskapacitet. Behandlingen skall ske enligt lagen och det är den personuppgiftsansvarige som har ansvaret för att det sker. Den

---

¹⁰⁵ Gäller Microsoft Internet Explorer 5.0.

¹⁰⁶ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 30. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 119 ff.

personuppgiftsansvarig som underlåter att se till att personuppgiftslagens regler följs riskerar straff eller att få betala skadestånd.¹⁰⁷

5.1.22 Cookies och den personuppgiftsansvarige

Personuppgiftsansvarig anses den som bestämmer över ändamålen och medlen för en webbplats (som använder sig av cookieteknik). Det är den personuppgiftsansvarige som har skyldighet att ansvara för att användningen av cookiefiler sker i enlighet med personuppgiftslagen. Denne skall t.ex. se till att information lämnas och att samtycke hämtas av den registrerade.

5.1.23 Anmälningsskyldighet

Den personuppgiftsansvarige är skyldig att anmäla helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter till Datatillsynsmyndigheten. En personuppgiftsansvarig som lämnar en osann uppgift, uppsåtligt eller av osaktsamhet, i en anmälan till tillsynsmyndigheten eller underlåter att göra en anmälan enligt 36 § personuppgiftslagen riskerar straff enligt 49 § första stycket personuppgiftslagen. Påföljden är böter eller fängelse upp till två år. Genom anmälningsskyldigheten kommer både tillsynsmyndigheten och allmänheten att få insyn vad gäller olika typer av behandlingar som rör personuppgifter. Det finns en möjlighet för den personuppgiftsansvarige att slippa anmälningsskyldigheten genom att tillsätta ett personuppgiftsombud. Denne skall efter ett förordnande av den personuppgiftsansvarige på ett självständigt sätt se till att behandlingen sker på ett lagligt och korrekt sätt. Denne skall även påpeka för den personuppgiftsansvarige om eventuella brister finns. Även en anmälan om personuppgiftsombud är i viss utsträckning under straffansvar. Det finns möjlighet för regeringen eller tillsynsmyndigheten att meddela om undantag från anmälningsskyldigheten. Undantagen är inskränkta till att gälla behandlingar som med all sannolikhet inte kommer att leda till oacceptabla intrång i den personliga integriteten¹⁰⁸. Detta innebär att begreppet i praktiken kommer att ändras från tid till annan.¹⁰⁹

5.1.24 Cookies och anmälningsskyldighet

Eftersom cookiefiler i många fall är personuppgifter innebär det att en webbplatsinnehavare måste anmäla behandlingen till Datatillsynsmyndigheten eller utse ett personuppgiftsombud enligt 36 § personuppgiftslagen. Den personuppgiftsansvarige riskerar straff om denne inte anmäler behandlingen.

---

¹⁰⁷ Petterson, R, Reinholdsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s. 62.

¹⁰⁸ 6 § personuppgiftsförordningen.

¹⁰⁹ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 181 ff. 184-185.
Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 143 ff.

5.1.25 Skadeståndsskyldighet och straff

För att regler på ett visst område skall få genomslag är det möjligt att använda hot om ekonomiska sanktioner som verktyg. Enligt 48 § personuppgiftslagen är den personuppgiftsansvarige skyldig att ersätta för skada och kränkning av den personliga integriteten till den registrerade om detta orsakats av att behandling skett i strid med personuppgiftslagen. Skada och kränkning kan uppstå t.ex. om de grundläggande kraven i 9 § personuppgiftslagen inte beaktas av den personuppgiftsansvarige eller om en behandling utförts utan stöd i 10 § personuppgiftslagen. Anställda, personuppgiftsbiträden och personuppgiftsombud omfattas inte av någon ersättningsskyldighet. Det är bara den registrerade som är berättigad till ersättning. Det som ersätts är personskada, sakskada, ren förmögenhetsskada samt ersättning för själva kränkningen. En bedömning görs om vad som kan anses vara rimligt och utifrån den gör man en uppskattning av beloppet. Enligt 48 § andra stycket personuppgiftslagen ges det en möjlighet till jämkning av ersättningsskyldigheten. Regeln är till för att kunna göra en nyanserad bedömning ifall den personuppgiftsansvarige gjort så mycket som denne kunnat. Personuppgiftslagen kompletteras av de allmänna reglerna i skadeståndslagen¹¹⁰. Som tidigare nämnts är vissa bestämmelser i personuppgiftslagen straffsanktionerade. Straffskalan är böter eller fängelse upp till två år. Straff kan utdömas om en osann uppgift lämnats till en registrerad eller Datainspektionen, om känsliga uppgifter behandlats i strid mot lagen eller om överföring till tredje land skett i strid mot lagen. Straff kan även utdömas om anmälan om behandling av personuppgifter har underlåtit.¹¹¹

5.1.26 Cookies, skadestånd och straff

Innebär användningen av cookietekniken en kränkning av den personliga integriteten har användaren rätt till skadestånd ifrån den personuppgiftsansvarige. Ersättningen utgår ifrån en bedömning i det enskilda fallet och uppskattas utifrån bakgrunden av samtliga omständigheter. Generellt är det svårt att uttala sig om huruvida användningen av cookietekniken kan leda till skadestånd. Det är dock skadeståndsgrundande att använda cookietekniken om man inte kan svara mot kraven i personuppgiftslagen. Detta kan uppstå om den personuppgiftsansvarige bryter mot något av de grundläggande kraven eller behandlar uppgifter utan att inhämta samtycke först. Personuppgiftslagen innehåller bestämmelser som är straffsanktionerade och att bryta mot dessa bestämmelser innebär att den personuppgiftsansvarige riskerar straff som böter eller fängelse på mellan sex månader och två år. Straff riskerar den personuppgiftsansvarige som med hjälp av cookietekniken på ett otillåtet

---

¹¹⁰ Lag 1972:207

¹¹¹ Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar* s. 212-213. Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 146-147. Petterson, R, Reinholdsson, K, *Personuppgiftslagen i praktiken*, s.62.

sätt behandlar känsliga personuppgifter. Även den personuppgiftsansvarige som underlåter att anmäla en behandling som sker med hjälp av cookietekniken riskerar straff.

5.1.27 Överföring av personuppgifter till länder utanför EU/EES

Personuppgiftslagen gäller för behandling och publicering av personuppgifter på Internet. Eftersom en del länder inte ställer samma krav på skydd för personuppgifter som uppställs i personuppgiftslagen innebär publicering på Internet ett problem. Länder inom EU/EES har motsvarande krav på skydd för personuppgifter som personuppgiftslagen. Därför skiljer man mellan personuppgifter inom EU/EES och utanför dessa länder som kallas tredje land. Tidigare gällde som huvudregel enligt personuppgiftslagen att personuppgifter inte fick överföras till tredje länder. Detta förbud innebar att man inte fick behandla personuppgifter på webbsidor, eftersom detta kunde jämföras med överföring till tredje land. Den möjlighet som fanns då var att göra det tillåtet genom att erhålla samtycke från personen uppgifterna gällde. Från och med den första januari år 2000 är det straffritt att publicera harmlösa personuppgifter på Internet och att överföra personuppgifter till tredje länder om dessa länder har en adekvat skyddsnivå. Lagrådet har kritiserat ändringarna eftersom det är omöjligt att kontrollera om alla världens länder har en adekvat skyddsnivå. Lagrådet är även kritiska till att ge straffrihet för behandling av harmlösa personuppgifter, någon som i princip är förbjudet enligt personuppgiftslagen. Lagrådet anser även att en sådan tolkning av direktivet inte förhindrar att EU-kommissionen eller EU-domstolen griper in mot svenska medborgare som anses bryta mot direktivet. Ytterligare kritik har rests mot att trots straffrihet för behandling av harmlösa personuppgifter kan skadeståndstalan komma att väckas.¹¹² Adekvat skyddsnivå bedöms med hänsyn till samtliga omständigheter i samband med överföringen enligt 33 § andra stycket personuppgiftslagen. Det som särskilt ges vikt är uppgifternas art, ändamålet med behandlingen, tidåtgången för behandlingen och det tredje landets regler för behandling. Datainspektionen har under hösten år 2000 publicerat information om vad som skall betraktas som harmlös information och inte behöver något skydd och därför får behandlas på Internet. Det rör sig om vissa uppgifter hänförliga till arbete, skola, föreningsliv och kommuner.

---

¹¹² Dahlström, S, Karlsson, M-L, *Internetjuridik*, s.133 ff.

5.1.28 Cookies och överföring av personuppgifter till länder utanför EU/EES

Det är tillåtet att överföra cookiefiler till länder som har en adekvatskyddsnivå. Vilka länder det gäller får avgöras från fall till fall. Cookiefiler publiceras inte på Internet utan är ett webbverktyg för kommunikation mellan användardator och serverdator. Att cookieteknik används innebär inte att reglerna om överföring till tredje land automatiskt blir tillämpliga. En cookiefil har en bestämd sändare och mottagare. Vid överföring av personuppgifter till tredje land befinner sig användaren utanför EU/EES-området. Även här kan man argumentera för att en parallell kan dras mellan behandling av harmlösa personuppgifter och behandling av harmlösa cookiefiler. Man skulle kunna tänka sig att vissa cookiefiler som används till att underlätta och effektivisera användandet av Internet skulle få överföras till tredje länder utan att behöva samtycke först. Detta eftersom denna typ av behandlingar leder till en liten risk för att den personliga integriteten hotas.

5.1.29 Territoriell tillämplighet

Enligt huvudregeln sträcker sig ett EG-direktiv inte utanför EU/EES-området. En behandling av personuppgifter utanför EU/EES är därför beroende av skyddsnivån i det enskilda landets reglering. Vilket lands lag som skall tillämpas på en viss behandling är en central fråga i en internationell miljö. Lagen är tillämplig enligt svensk rätt i två olika situationer. Den första situationen gäller verksamhet av permanent slag. Hit räknas svenska juridiska och fysiska personer och utländska filialer som anses etablerade i Sverige. Den svenska lagen skall tillämpas på personuppgiftsansvariga som är etablerade i Sverige och på den verksamhet som faller inom detta område. Verksamhet som bedrivs utanför området omfattas förmodligen inte. Om den personuppgiftsansvarige är etablerad både i Sverige och annat EES-land skall endast den del av verksamheten som bedrivs i Sverige falla under lagens tillämpningsområde. Den svenska lagen torde inte vara tillämplig på verksamhet som bedrivs i annan medlemsstat där det inte finns någon etablerad personuppgiftsansvarig. Den andra situationen gäller när den personuppgiftsansvarige är etablerad utanför EES-området. Personuppgiftslagen skall tillämpas om det vid behandlingen av personuppgifter används utrustning som finns inom Sveriges gränser. Enligt förarbetena är inte lagen tillämplig då svenskar kan komma åt personuppgifter utomlands med hjälp av egen utrustning eftersom utrustningen i Sverige inte används av den personuppgiftsansvarige. Lagen skall inte heller tillämpas, om utrustning i Sverige endast används till att överföra personuppgifter mellan länder utanför EES-området. För IT-verksamhet kan det vara svårt att avgöra i vilket land verksamheten bedrivs.

Det kan även vara nödvändigt för företag som bedriver verksamhet i flera länder att anpassa sig till flera länders lagstiftning.¹¹³

5.1.30 Cookies och territoriell tillämplighet

En cookiefil sätts på användarens dator då en webbsida besöks. Är företaget bakom webbsidan etablerad i Sverige i form av en juridisk eller fysisk person eller en filial med permanent karaktär skall personuppgiftslagen tillämpas. Personuppgifter kan samlas in via cookietekniken i Sverige utan att lagen blir tillämplig eftersom det krävs av icke etablerade företag att de samlar in uppgifter via egen utrustning. Det är dock möjligt att de som använder sig av cookieteknik kommer att träffas av något annat lands lagstiftning i stället.

5.2 Dataskyddsdirektivet och cookies

Genom personuppgiftslagen har Sverige implementerat dataskyddsdirektivet. Huruvida användningen av cookietekniken är tillåten och på vilket sätt cookiefiler får användas är slutligen en fråga för EG-domstolen. Tolkningen skall här göras utifrån primärrätten och skyddet i Europakonventionen artikel 8. I ett diskussionsdokument från kommissionen¹¹⁴ har man angett att det finns typer av transaktioner som kan framstå som särskilt kränkande för den personliga integriteten. Till dessa hänförs bl.a. cookiefiler.¹¹⁵ Detta diskussionsdokument bygger dock på gamla antaganden. Tidigare var det inte möjligt att på något sätt upptäcka eller förhindra att cookiefiler placerades på datorns hårddisk. I dag är det dock möjligt att både att förhindra och att ta bort cookiefiler. Vad detta diskussionsdokument har för betydelse i en domstolsprocess är svårt att veta men generellt ges inte förarbetsmaterialet någon större vikt. Med stöd av artikel 29 i dataskyddsdirektivet har en arbetsgrupp tillsatts. De har utfärdat en rekommendation vad gäller osynlig och automatisk behandling av personuppgifter på Internet. Här anges att användaren skall informeras om när en cookiefil kommer att tas emot, skickas eller lagras av Internetprogrammet. Meddelande skall även lämnas vad gäller ändamål och slaget av information som sparas. Enligt rekommendationen skall det enligt standardinställningen inte skickas eller lagras några cookiefiler. Det är användaren själv som skall kunna avgöra hur denne skall hantera sina cookiefiler. En rekommendation är inte rättsligt bindande men den eftersträvar att påverka ett handlingsmönster. Detta medför att den kan vara av betydelse när den nationell rätten skall tillämpas. Det är värt studera ingressen i direktivet eftersom EG-domstolen vid ett flertal tillfällen hämtat

---

¹¹³ Lindberg, A, Westman, D, *Praktisk IT-rätt*, s. 117-118. SOU 1999:106 s.142. Öman, S, Lindblom, H-O, *Personuppgiftslagen - En kommentar*, s. 40.

¹¹⁴ Finns att hämta på: <http://www.bna.com/e-law/docs/eudata1.html>

¹¹⁵ Lundqvist, Niklas, "Cookies - en riskfylld smakupplevelse?", *Brand News* nr 2, 1998. Finns att hämta på www.mawa.se/swe/artiklar/03.html

ledning därifrån. I ingressen anges att syftet med direktivet är att skydda den personliga integriteten. Om domstolen anser att cookietekniken står i strid med direktivet kommer det att innebära att användningen av cookiefiler inte är tillåten.

5.3 Framtida aspekter

Kommissionen skall enligt artikel 33 i dataskyddsdirektivet, senast i oktober 2001, avge en rapport till rådet och Europaparlamentet om genomförandet av direktivet. Rapporten skall eventuellt vara försedd med lämpliga ändringsförslag. Den svenska regeringen har för avsikt att sträva efter en revidering av dataskyddsdirektivet. Syftet med revideringen är att skapa en lagstiftning som är riktad mot att ingripa mot missbruk istället för att gälla hanteringen av personuppgifter. Det har därför inom Justitiedepartementet utarbetats ett diskussionsförslag med konkreta ändringar av dataskyddsdirektivet med riktning mot en missbruksmodell. Det är för att direktivets bestämmelser om själva hanteringen av personuppgifter är för komplicerade och omfattande. Främst gäller det tillämpningssvårigheterna vid den vardagliga behandlingen av personuppgifter som exempelvis vid användandet av Internet. För att den praktiska tillämpningen skall kunna få verkligt genomslag och acceptans borde de förenklas och fokuseras på det väsentliga, nämligen att skydda mot skadliga förfaranden av missbrukstyp.¹¹⁶

Vad som kommer att hända i framtiden, såväl tekniskt som juridiskt, är svårt att förutsäga. Naturligtvis kommer lagstiftningen inom sin tid att anpassas med den teknik som finns och används. Med tanke på att vi lyder under EG-rätten kan dock detta ta tid. Det nuvarande direktivet tog 5 år att utarbeta och även revideringen av detta kan ta sin tid. Värt att fundera över är även de globala aspekterna. Har det någon betydelse vad vi i Europa skapar för regler när Internet finns över hela världen? Framsteg är att USA har anpassat regler för att kunna göra det möjligt att förenkla processen vid överföring av personuppgifter. Någon rättslig process vad gäller cookietekniken i förhållande till personuppgiftslagen har inte skett i Sverige. I USA har dock ett flertal företag stämts för användningen av cookietekniken. Ett företag i Texas har stämt Yahoo på den grunden att användningen av cookieteknik skulle strida mot förbudet mot förföljelse. En grupp Internetanvändare har under november år 2000 stämt företaget Machlogic för att ha registrerat användarnas vanor på Internet och därigenom byggt upp profiler utan deras vetskap. Kanske kan de rättsprocesser som startat i USA ge vägledning inför framtiden. Internet är trots allt globalt och problemen måste lösas på ett gemensamt och frivilligt sätt.

---

¹¹⁶ Ju2000/4977/L6 Skrivelse från Justitiedepartementet, Förenklat skydd för personuppgifter med missbruksmodell. Finns att hämta på:
<http://dsv.su.se/jpalme/society/regering-till-riksdag-okt00/>

6 Sammanfattande slutsatser

Internet bygger på att det inte finns någon stordator i systemet utan att alla datorer är sammanlänkade genom ett och samma nät. Ett meddelande delas upp i små paket som tar olika vägar i nätet. På så sätt undviks det att ett meddelande måste skickas i en ström. Cookiefilen är en elektronisk märkning av en besökare på en webbsida. Cookiefilens syfte är att hjälpa webbservern att förstå vilken webbläsare som den kommunicerar med. Det finns tillfälliga och stationära cookiefiler. De tillfälliga cookiefilerna försvinner när webbläsaren stängts av medan de stationära lagras i användarens dator. Det är ett utgångsdatum i cookiefilen som avgör hur länge den lagras hos användaren. Lagringen kan ske under mycket lång tid. Cookiefiler lagrar bl.a. registreringsuppgifter och tidigare besökta sidor. Cookiefiler kan även lagra personlig information som t.ex. e-postadress, men då krävs att användaren själv har lämnat ut informationen. Cookietekniken kan användas för bl.a. effektivisering, användande av virtuella varukorgar, att bygga kundprofiler och statistik. Cookiefiler kan undvikas genom blockering eller radering. Genom att använda sig av cookievarning kan användaren välja om cookiefilen skall accepteras eller inte. Cookiefiler som är relevanta ges till servern automatiskt när användaren kopplar upp sig mot den, om inte användaren valt att blockera dem eller använder sig av cookievarning. Det finns även olika tekniska verktyg som kan göra navigerandet på Internet anonymt. Stora delar av Internet är reklamfinansierat och kommersiellt. Därför är Internet också en stor källa för insamling av personuppgifter. Dessa samlas in för att bl.a. kunna rikta reklam på Internet.

År 1995 antogs dataskyddsdirektivet vars syfte är att skydda den personliga integriteten och att underlätta flödet av personuppgifter över gränserna. Direktivet och lagen är utformad enligt en hanteringsmodell som innebär att behandling är förbjuden om inte vissa kriterier uppfylls. Direktivet skall ge ett ekvivalent skydd i hela Europa vad gäller personuppgifter. Det är EG-domstolen som avgör den slutgiltiga tolkningen av direktivet. Med stöd av artikel 29 i dataskyddsdirektivet har det tillsatts en arbetsgrupp vars syfte är att skydda enskildas personuppgifter vid behandling. Arbetsgruppen har utfärdat en rekommendation vad gäller osynlig och automatisk behandling av personuppgifter på Internet. Här ges rekommendationer om hur cookietekniken skall användas. Personuppgiftslagen som bygger på direktivet utgår delvis från en annan teknik än den som används idag. Lagens utformning är vag och det uppstår problem vid tolkning och tillämpning eftersom det inte finns någon vägledande praxis. Den vägledning som de svenska förarbetena vanligtvis ger minskar i betydelse eftersom lagen har ett europeiskt ursprung. Vissa förtydliganden har getts vad gäller användningen av personuppgifter på Internet av Datainspektionen, men vad gäller cookietekniken finns ingen vägledning att tillgå.

När det gäller dataskydd finns det ett antal internationella och frivilliga regleringar. Dataskyddskonventionen gäller automatiserade personuppgifter. Europarådets ministerkommitté har i anslutning till konventionen utgett en rekommendation om hur användare skall kunna skydda sin personliga integritet på Internet vad gäller cookietekniken. Andra regleringar som Förenta nationernas riktlinjer, Internationella handelskammarens riktlinjer, Safe harbour-principerna, och IT-företagens affärsregler, behandlar alla i riktlinjer hur personlig information skall behandlas. Här kan man finna flera gemensamma nämnare som t.ex. att uppgifter inte får behandlas för andra syften än de angivna, samt att de skall var korrekta och adekvata. Däremot har jag inte funnit några särskilda riktlinjer vad gäller användningen av cookiefiler. Inte heller privacy policies som t.ex. TRUSTe uppställer något krav på att information angående användningen av cookiefiler skall ges. Däremot finns det webbsidor som upplyser om detta ändå.

Det finns inte någon enhetlig definition vad personlig integritet är och hur kränkning kan ske. Uppfattningen om vad som skall betraktas som personlig integritet skiljer sig mellan människor och mellan olika länder. Även typen av regleringar till skydd för den personliga integriteten skiftar. Det finns inte någon absolut rätt till personlig integritet. Det finns andra faktorer som kan leda till att denna får ge vika. Det går att utskilja två olika typer av huvudområden för personlig integritet. Skydd av den fysiska integriteten samt skydd av den ideella integriteten. Den sistnämnda hänför sig till i stor utsträckning till informationshantering av något slag. Cookiehanteringen är en del av den ideella integriteten. I en jämförelse med Peter Seipels kategorier kan följande slutsatser dras. I jämförelse med datakategorin skulle cookiefiler behandlas olika beroende på hur känslig den är. Här anses uppgifter hänförliga till politik som känsligare än en adress till en fysisk person. Denna uppdelning går att spåra i personuppgiftslagen. I situationsteorin är det situationen som bestämmer och det är i det enskilda fallet som det avgörs om den personliga integriteten kränks genom användningen av cookiefiler. Den missbruksmodell som diskuterats i förarbetena står nära situationsteorin. I äganderättsteorin krävs samtycke för att använda information och detta krav kan man finna i dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen. Det innebär att det krävs samtycke för att registrera personuppgifter med hjälp av cookiefiler. Datainspektionens syn på användningen av cookietekniken och integritet är att användaren själv kan kontrollera och se till att inte bli övervakad av med hjälp av cookiefiler. Eftersom vissa funktioner på Internet kan sluta att fungera är det inte är klart hur personuppgiftslagen skall tillämpas. Detta synsätt innebär att användaren åläggs ett aktivitetskrav som enligt min mening inte kan stå i överensstämmelse med personuppgiftslagen.

I Sverige finns det ingen särskild reglering som skyddar uppgifter av privat natur eller privatliv. Det är genom ett stort antal lagar på olika områden som skyddet av den personliga integriteten skapas. Skydd mot kränkning av den personliga integriteten genom automatisk databehandling finns i 2 kap. 3 § regeringsformen. Hotet mot den personliga integriteten på Internet består

bl.a. av att personlig information kan komma i händerna på oseriösa människor och att enskilda människor får sina liv kartlagda genom detaljerade profiler. En del menar att cookietekniken kan användas för att mer eller mindre utläsa hur människor som använder Internet tänker. Andra menar att det är inte cookietekniken i sig som utgör något hot mot den personliga integriteten utan det är hur uppgifterna i cookiefilen används. Risken för integritets kränkning är liten vid användningen av cookiefiler om man ser till informationsmängd, innehållet och formen. Datainspektionen medger att insamlande av personuppgifter på webbsidor är ett latent hot mot den personliga integriteten, men att det är viktigt att inte hämma nätanvändningen.

En cookiefil i sig är normalt inte någon personuppgift enligt personuppgiftslagen, men eftersom den genom Internetleverantörens uppgifter kan länkas genom datorns IP-adress till en användare, är den indirekt en personuppgift genom bakvägsidentifikation. Denna situation uppstår när en användare har en direktuppkoppling samt är enda användaren av datorn. Svårare är det att avgöra om det finns flera användare av samma nätanlutning eller dator. Om det är enkelt att identifiera de olika användarna innebär detta att det är personuppgifter. Här har kostnad eller tidsåtgång inte någon relevans. Cookiefiler som placeras på datorer på offentliga platser, som bibliotek och skolor, torde inte utgöra några personuppgifter. Idag är det vanligt med direktuppkoppling av datorer och de som använder sig av cookieteknik bör utgå ifrån att de är personuppgifter i lagens mening. Detta innebär att personuppgiftslagens regler är tillämpliga på dem som tillhandahåller webbplatser. Både tillfälliga som stationära cookiefiler omfattas av personuppgiftslagen. Behandling av personuppgifter förekommer vid lagring av besökta sidor. När cookiefilen läses vid besök av servern förekommer insamling av personuppgifter. Det finns ett antal grundläggande krav för att behandling av personuppgifter skall vara tillåtna med hjälp av cookiefiler. Laglighetskriteriet innebär att behandling av personuppgifter med hjälp av cookiefiler måste svara upp mot lagens krav för att vara tillåtna. Cookiefiler skall bara behandla personuppgifter för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Personuppgifter som samlas in med cookietekniken får inte användas till något som är oförenligt med det ursprungliga ändamålet. Sannolikheten för att information blir missvisande och inaktuell ökar då stationära cookiefiler kan lagras upp till flera årtionden. Detta strider även mot att personuppgifter inte skall sparas längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Eftersom det är svårt att tolka innehållet i en cookiefil kan det vara svårt för användaren att påpeka felaktigheter i denna.

För att behandling skall vara tillåten enligt personuppgiftslagen krävs att ett samtycke har lämnats eller att behandlingen kan hänföras till vissa i lagen angivna undantag. De användare som inte har någon cookievarning inställd är ofta omedvetna om att insamling sker och det innebär att det inte föreligger något samtycke. Det finns vissa typer av uppgifter som Datainspektionen anser vara harmlösa personuppgifter och därför får

publiceras på Internet utan samtycke. Här skulle man kunna dra en parallell med cookietekniken och kunna argumentera för att tillfälliga cookiefiler, sådana som används till effektivisering och till virtuella varukorgar, skulle kunna hänföras till kategorin harmlösa personuppgifter. Dessa personuppgifter skulle därför få behandlas utan att samtycke krävs. Undantag från samtyckeskravet kan även göras om det är nödvändigt för att sluta eller fullgöra ett avtal. Det finns en möjlighet att argumentera för att cookiefiler som används vid försäljning av varor s.k. varukorgscookies till att de är nödvändiga för att sluta avtal på Internet. Ett annat undantag är efter en intresseavvägning. Detta kan vara tillämpligt om den personuppgiftsansvariges intresse väger tyngre än den registrerades. Även här kan argument föras för att detta gäller i vissa fall vid användning av cookietekniken.

Enligt EU:s arbetsgrupp skall en användare informeras när en cookiefil tas emot. I meddelandet skall det framgå vilken information och för vilka ändamål som uppgifterna kommer att sparas. En cookievarning når inte upp till personuppgiftslagens krav vad gäller information. Det som brister är att den inte uppfyller kravet på att ange den personansvariges identitet, ändamålen med behandlingen och annan information som den registrerade behöver för att kunna ta tillvara på sina intressen. Här finns det en möjlighet att på teknisk väg utveckla de cookievarningar som finns. Genom att se till att dessa innehåller den information som personuppgiftslagen kräver kan personuppgiftslagens krav på samtycke uppnås. Uppfylls informationskravet i cookievarningen är det möjligt för användaren att efter informationen tacka ja eller nej till att cookiefilen lagras på dennes dator. EU:s arbetsgrupp menar att det inte går att använda mängden och hastigheten på dataflödet som en ursäkt för att inte kunna möta de krav som finns uppställda i direktivet. Det är den som bestämmer ändamålen och medlen för en webbplats som kommer att anses som personuppgiftsansvarig. En behandling av personuppgifter skall anmälas av den personuppgiftsansvarige till Datainspektionen. Den personuppgiftsansvarige kan i stället för att anmäla en behandling av personuppgifter till Datainspektionen utse ett personuppgiftsombud. Det är skadeståndsgrundande att behandla cookiefiler i strid med personuppgiftslagen.

När det gäller överföring av cookiefiler mellan olika länder är detta tillåtet om landet har adekvat skyddsnivå. Det kan argumenteras för att cookiefiler är den typ av harmlösa personuppgifter som får överföras utan samtycke. Lagen är territoriellt tillämplig för företag som är etablerade i Sverige i form av en fysisk eller juridisk person eller har en utländsk filial som är etablerad här. Lagen är även tillämplig för företag som inte är etablerade inom EU/EES-området, men som samlar in personuppgifter med hjälp av utrustning som finns i Sverige. Samlas personuppgifter in här, utan att utrustning finns i landet, är lagen inte tillämplig.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Svenskt offentligt tryck

SOU 1999:106 Konsumenterna och IT – en utredning om datorer, handel och marknadsföring. Betänkande av Utredningen om konsumenträttigheter i IT-samhället.

SOU 1997:39 Integritet – Offentlighet - Informationsteknik, Betänkande av Datalagskomitten.

SOU 1993:10 En ny datalag. Slutbetänkande av Datalagsutredningen.

Datalag (1973:289).

Skadeståndslag (1972:207).

DI 1999:2 Frivilligt integritetsskydd på Internet, Datainspektionens rapport.

Datainspektionens rapport – Personuppgifter på Internet. Undantag från förbudet i 33 §.

Utländskt offentligt tryck

Europaparlamentet och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter samt det fria flödet av sådana uppgifter.

Data Protection Working Party. Privacy on the Internet. – An integrated EU Approach to On-line Data Protection- Adopted on 21st November 2000. (5063/00/EN/FINAL/WP 37)

Data Protection Working Party Recommendation 1/99 on Invisible and Automatic Processing of Personal Data on the Internet Performed by Software and Hardware. (5093/98/EN/FINAL/WP 17)

Eurparådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter av den 28 januari 1981.

Recommendation No.R (99) 5 of the Committee of Ministers to member states for the protection of privacy on the Internet. Guidelines for the protection of individuals with regard to the collection and processing of personal data on information highways. Adopted by the Committee of Ministers on 23 February 1999. Finns att hämta på:

<http://www.coe.fr/dataprotection/rec/elignes.htm>

Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna av den 4 november 1950.

UN Guidelines for the Regulation of computerized Personal Data Files, resolution 45/95 av den 14 december 1990. (A/RES/45/95)

Svenska rättsfall

Regeringsrätten
RÅ 1999 ref. 18

” Rätt att ta del av handling –
s.k cookiefiler.”

Litteratur

Böcker

Bernitz, Ulf, *EG-rättens grunder med romfördraget*, Stockholm 1992.

Blume, Peter, (red.), *IT-rättens i 1900-talets sista skälvande år*, Nordisk årsbok i rättsinformatik 1998, Stockholm 1999.

Brown, Martin C, *The complete reference - Pearl*, 1999.

Carlén-Wendels, Thomas, *Nätjuridik Lag och rätt på Internet*, 2:a upplagen, Stockholm 1998.

Dahlström, Sofia, Karlsson, M-L, *Internetjuridik*, Näsviken 2000.

Häger, Björn, Strömblad, Anna, *INTERNET- en handbok för journalister och andra faktasökare*, Stockholm 1997.

Kelleher, Denis, Murray, Karen, *IT Law in the European Union*, London 1999.

Koivumaa, Ari, (red.), *Nätets Juridik*, Nordisk årsbok i rättsinformatik 1999, Stockholm 2000.

Lindberg, Agne, Westman, Daniel, *Praktisk IT – rätt*, 2:a upplagan, Stockholm 1999.

Peterson, Roger, Reinoldsson, Klas, *Personuppgiftslagen i praktiken*, Stockholm 1998.

Pålsson, Sten, Quitzow, Carl Michael, *EG-rätten Ny rättskälla i Sverige*, Stockholm 1993.

Svensson, Anette, Lövgren, Malin, *Informationsteknologins inverkan på personlig integritet – En studie av elektroniska spår på Internet*, Magisteruppsats i informatik vid institutionen för data och affärsvetenskap, Högskolan i Borås, 1998.

Seipel, Peter, *IT och juridik*, 6:e upplagan, Stockholm 1997.

Seipel, P., *En strategi för datarätten – IT:s juridik*, Institutet för Rättsinformatik vid Stockholms universitet, IRI 1995:13.

Öman, Sören, Lindblom, Hans-Olof, *Personuppgiftslagen – En kommentar*, Stockholm 1998.

Tidskriftsartiklar

Dunås, Elin, ”Vård via nätet växer men sekretessen brister” *Industry Standard* <http://nyheter.idg.se/print.asp?ID=001207-sta5> 2000-12-07.

Engholm, Ahrvid, ”Krav på personuppgifter oroar nätshoppare” *Computer Sweden* <http://domino.idg.se/cs/artikel.../27e8261bfe501e52802568dd004691fa?OpenDocument> 2000-06-17.

Jakobsson Olars, Henrik, ”Webbtjänst skall göra surfandet anonymt”, *Computer Sweden*, 2000-10-21, <http://nyheter.idg/print.asp?ID=001020-cs29>.

Johnssén, Gustaf, ”Rättsliga aspekter på förekomsten av s.k. cookies i myndigheters datoriserade informationssystem”, *Juridisk Tidskrift vid Stockholms universitet*, 2000-2001 nr 1, s. 63-77.

Lindholm, Ulf, ”Doubleclick: Ingen koppling till personuppgifter i Sverige”, *Internet World*, <http://nyheter.idg.se/display.asp?id=000127-iw1> 2000-01-27.

Lundqvist, Niklas, ”Cookies- en riskfylld smakupplevelse?”, *Brand News* nr 2, 1998. www.mawa.se/swe/artiklar/03.html

Svide'n, Henrik, "Genombrott i integritetssamtal mellan EU och USA" *Computer Sweden* <http://nyheter.idg.se/display.asp?id=000315-cs10> 2000-12-14.

Åsblom, Joel, "Webwasher sopar rent på webben" *Computer Sweden*, 2000, nr 55. 2000-12-10.
<http://domino.idg.se/cs/artikel.nsf/674b84618b948c0cc12567d20050feb7/af47d33178578056c12568ee002f0f13?OpenDocument>.

Internet

Advokatfirman Delphi & Co: www.delphilaw.com

Cable News Network (CNN): www.cnn.com

Cookie Central: <http://www.cookiecentral.com>

Datainspektionen: www.datainspektionen.se

Europa, Europeiska unionens server: <http://europa.eu.int>

Europarådets hemsida: <http://www.coe.fr/>

International Chamber of Commerce: www.iccwbo.org

International Data Group AB: <http://www.idg.se>

Institutionen för Data- och Systemvetenskap vid Stockholms universitet och Kungl. Tekniska Högskolan: <http://dsv.su.se>

IT-kommissionens hemsida: www.itkommissionen.se

Lysator, The Academic Computer Society at Linköping University: <http://www.lysator.liu.se>

Magnusson Wahlin Advokatbyrå: www.mawa.se

Martin Cullbergs sida för IT-rätt: <http://hammer.prohosting.com/~cullberg/>

MMXI: <http://www.mmxi.com>

Netbabyworld: <http://www.netbabyworld.com>

Spray: www.spray.se

Svenska datatermgruppens webbsida: <http://www.nada.kth.se/dataterm/>

Svenska IT - Företagens Organisation: <http://www.sito.se/>

The Bureau of National Affairs, Inc: <http://www.bna.com>

TRUSTe: <http://www.truste.org/>

U.S Department of Energy,

Computer Incident Advisory Capability: www.ciac.org

Övrigt

Brev från Datainspektionen, Charlotte Kavtaradze, Förfrågan angående cookies, Dnr 2305-2000, 2000-12-18.

Ju2000/4977/L6 Skrivelse från Justitiedepartementet, Förenklat skydd för personuppgifter med missbruksmodell.

Kommentar av Lars Unger, Esensus, 2001-01-06.